

Vlaams
Parlement

ingediend op **815** (2020-2021) – Nr. 1
25 mei 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Werkgroep Institutionele Zaken
uitgebracht door Karl Vanlouwe,
Peter Van Rompuy en Caroline Gennez

over homogene bevoegdheidspakketten
met betrekking tot het cultuurbeleid

Samenstelling van de Werkgroep Institutionele Zaken:

Voorzitter: Liesbeth Homans.

Vaste leden:

Liesbeth Homans, Karl Vanlouwe;

Chris Janssens;

Peter Van Rompuy;

Willem-Frederik Schiltz;

Björn Rzoska;

Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:

Axel Ronse, Paul Van Miert;

Filip Dewinter;

Koen Van den Heuvel;

Gwendolyn Rutten;

Stijn Bex;

Hannelore Goeman.

INHOUD

1. Uiteenzetting door Luc Delrue en Caroline Uyttendaele	5
1.1. Culturele aangelegenheden.....	5
1.2. Situatie in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad	5
1.3. Federale bevoegdheden	6
1.4. Aandachts- en verbeterpunten	6
1.5. Media: institutioneel kader	7
1.6. Media: aandachts- en verbeterpunten.....	9
2. Uiteenzetting door Bruno Verbergt	10
2.1. Culturele aangelegenheden die federaal worden aangestuurd	10
2.2. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België	10
2.3. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen	10
2.4. Koninklijk Museum voor Midden-Afrika.....	11
2.5. Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis.....	11
2.6. Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.....	11
2.7. Koninklijke Bibliotheek van België	12
2.8. Algemeen Rijksarchief.....	12
2.9. War Heritage Institute	12
2.10. Agentschap Plantentuin Meise.....	12
2.11. Federale wetenschappelijke instellingen	13
2.12. Biculturele instellingen en autonome bicommunautaire culturele instellingen.....	13
3. Uiteenzetting door Maarten Quaghebeur	13
3.1. Kunstenaarsstatuut	14
3.2. Voordeelregels voor kunstenaars en technici.....	14
3.3. Knelpunten.....	15
3.4. Kunstenaarskaart en kunstenaarsvisum	15
3.5. Suggesties voor een hervorming	16
3.6. Antwoorden op vooraf gestuurde vragen	17
4. Uiteenzettingen door Jan Hautekiet en Carine Libert	19
4.1. Voorstelling SABAM	19
4.2. Auteursrecht en naburige rechten	21
4.3. Collectief beheer	22
4.4. Culturele ondersteuning	24
5. Uiteenzetting door Dirk Broekaert	25
5.1. Inleiding	25
5.2. De Brusselse context	25
5.3. Huidige beleidscontext.....	26
5.4. Toenemende knelpunten	27
5.5. Uitgangspunten voor een hervorming	27

---

6. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep	29
6.1. Tussenkoms van Filip Brusselmans.....	29
6.2. Tussenkoms van Peter Van Rompuy	30
6.3. Tussenkoms van Stephanie D’Hose	30
6.4. Tussenkoms van Stijn Bex	31
6.5. Tussenkoms van Caroline Gennez	32
6.6. Tussenkoms van Cathy Coudyser	35
6.7. Tussenkoms van Karl Vanlouwe	36
7. Antwoorden van de genodigden	37
7.1. Antwoorden van Luc Delrue en Caroline Uyttendaele:	37
7.2. Antwoorden van Bruno Verbergt	40
7.3. Antwoorden van Stijn Michiels (Cultuurloket)	43
7.4. Antwoorden van Carine Libert.....	43
7.5. Antwoorden van Dirk Broekaert	44
Gebuurde afkortingn	46

Het Vlaams Parlement richtte in december 2020 een Werkgroep Institutionele Zaken op om concrete voorstellen uit te werken voor een nieuwe staatsvorming. De werkgroep boog zich in eerste instantie over het thema van de homogene bevoegdheidspakketten.

Het eerste onderwerp dat in dat kader werd aangepakt, was het gezondheidsbeleid (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 728/1). Als tweede onderwerp boog de werkgroep zich over het arbeidsmarktbeleid (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 802/1).

Op 3 mei 2021 werd een hoorzitting gehouden over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het cultuurbeleid.

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door:

- Luc Delrue, secretaris-generaal, en Caroline Uyttendaele, adviseur mediabeleid van het Departement Cultuur, Jeugd en Media;
- Bruno Verbergt, directeur Museum Kunst en Geschiedenis;
- Maarten Quaghebeur, directeur, en Stijn Michielsens, juridisch consultant Cultuurloket;
- Jan Hautekiet, voorzitter, en Carine Libert, CEO SABAM;
- Dirk Broekaert, directeur Cultuur, Jeugd en Sport VGC.

1. Uiteenzetting door Luc Delrue en Caroline Uyttendaele

1.1. Culturele aangelegenheden

Luc Delrue: De wetgeving van 1980 met betrekking tot de culturele aangelegenheden is zeer duidelijk: alles wat met culturele bevoegdheden te maken heeft, is een homogene bevoegdheid. In theorie zou dat een eenvoudig uitgangspunt moeten zijn, maar dat is natuurlijk niet zo.

Het gaat om een ruime, evolutieve en niet-restrictieve betekenis. Het woord 'cultuur' ontwikkelt zich in de tijd. Het is een volledige en exclusieve bevoegdheid. Er is dus maar één wetgever die dit regelt. Dat is het goede nieuws. Maar er is ook complexiteit, bijvoorbeeld omdat het onroerend erfgoed niet valt onder de gemeenschapsmaterie maar onder de gewestmaterie. Onroerend erfgoed is dus ook geen onderdeel van het Departement Cultuur, Jeugd en Media, maar van het agentschap Onroerend Erfgoed. Daarover is al vaak gedebatteerd: kan dat niet terug samengevoegd worden?

1.2. Situatie in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad

Het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad komt territoriaal overeen met het Brussels Hoofdstedelijke Gewest. De Vlaamse Gemeenschap is bevoegd voor alle unicommunautaire zaken. De vraag is wat een unicommunautaire organisatie is. Dat kan ook toepasbaar zijn op personen, wanneer het persoonsgebonden materies betreft. In grote lijnen is het haalbaar, maar het wordt dikwijls zeer pragmatisch benaderd. Het is niet altijd evident om een organisatie als unicommunautair te bestempelen. Het leidende motief is heel dikwijls het taalgebruik. In de praktijk is dat niet altijd zo. Er zijn raden van bestuur die tweetalig zijn en soms wordt de communicatie twee- of drietalig gevoerd. Het begrip unicommunautair is niet altijd gemakkelijk af te bakenen. De gemeenschapsbevoegdheid wordt in Brussel ook deels gedelegeerd naar de VGC. Voor de Franstaligen is dat de COCOF.

De biculturele organisaties zijn in eerste lijn federale materie. Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest is bevoegd voor bepaalde biculturele aangelegenheden die van gewestelijk belang zijn. Een klassiek voorbeeld is de Zinneke Parade. Het Brussels Hoofdstedelijke Gewest probeert zijn bevoegdheid en interpretatie zo breed mogelijk te maken om zoveel mogelijk naar zich toe te trekken. Dat is niet altijd

eenduidig. Cultuur van gemeentelijk belang wordt in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op gemeentelijk niveau geregeld. Dat is uiteraard ook zo in Vlaanderen. Er is dus soms spanning tussen het gewest en het federale niveau.

Flagey wordt beheerd door de twee gemeenschappen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dat is gebaseerd op een politiek akkoord dat werd omgezet in een overeenkomst. Naar onze mening werkt dat relatief goed.

1.3. Federale bevoegdheden

Dan zijn er de residuaire bevoegdheden inzake cultuur van de federale overheid. Bij de biculturele instellingen zijn er, naargelang van de manier waarop men telt, dertien of veertien culturele en wetenschappelijke instellingen. De Vlaamse Gemeenschap heeft daar in theorie geen impact op. Die instellingen hebben een zeer complex, gelaagd beheer, met verschillende commissies en wetenschappelijke comités.

Heel wat materies worden in een soort van onderling verhaal geregeld. De filmkeuring is op zich persoonsgebonden en dus gemeenschapsmaterie, maar daar zit ook veel complexiteit in. Er werd een samenwerkingsakkoord opgesteld, een co-regulerend systeem. Dat werkt heel goed. De Kijkwijzermethodologie werkt zeer goed in de drie territoriale contexten.

1.4. Aandachts- en verbeterpunten

De vrij ingewikkelde Cultuurpactwet moet elke vorm van discriminatie om ideologische en filosofische redenen vaststellen en helpen te voorkomen. Het is een niet-exclusieve wet: de decreetgever kan hem aanvullen en specificeren. Die specificaties mogen niet met elkaar in tegenspraak zijn, ze moeten in het verlengde liggen. De Cultuurpactwet is op federaal niveau een basso continuo die bepaalt hoe het spel moet worden gespeeld. In theorie kan hij op Vlaams niveau worden uitgebreid. Het Cultuurpactdecreet voegt weinig toe.

Alles wat culturele materie betreft, wordt in Vlaanderen geregeld. De Cultuurpactwet is belangrijk omdat hij regels bevat inzake de samenstelling van advies- en bestuursorganen die zijn opgericht door de overheid, en regels inzake de erkenning en subsidiëring van culturele activiteiten. Volgens sommigen is hij aan een actualisering toe. Wij kunnen hem niet wijzigen, wij kunnen alleen dingen toevoegen en er een laagje bovenop leggen.

Aangezien de culturele bevoegdheden grotendeels gemeenschapsaangelegenheden zijn, is het logisch om in het kader van de volgende staatshervorming na te denken over de optimale plaats van de Cultuurpactwetgeving binnen de bevoegdheidsverdeling.

De Algemene Bepalingenwet van 16 mei 2003 gaat over de controle op het gebruik van de door de gemeenschappen en gewesten toegekende subsidies. Ook daar is het probleem dat wij instaan voor de verschillende decreten – het Erfgoeddecreet, het Kunstendecreet, het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk – terwijl afwijken van de sancties opgenomen in deze wet moeilijk is als organisaties de spelregels, bijvoorbeeld inzake discriminatie, niet volgen. Het zou logisch zijn om bij volgende staatshervormingen de bevoegdheid inzake de controle op het verlenen en het gebruik van subsidies te herbekijken.

Bij de ideologische alarmbelprocedure is er de problematiek dat een college, samengesteld uit de voorzitters van het Vlaamse en Franse Gemeenschapsparlement en die van Kamer en Senaat, de motie op zijn ontvankelijkheid beoordeelt en, in geval de motie ontvankelijk wordt verklaard, verwijst naar de Kamer en de Senaat.

Door de oprichting van het Grondwettelijk Hof heeft de wetgever een alternatief geboden aan alle belanghebbenden om een schending van het gelijkheidsbeginsel door de decreetgever aan te vechten. Dit zou in de toekomst een alternatief voor procedures kunnen zijn.

De belastingvermindering door giften is federale materie. De erkenning voor het uitschrijven van fiscale attesten gebeurt door de FOD Financiën. Een organisatie krijgt het statuut om giften te kunnen krijgen op advies van de administratie. Het spanningsveld ligt hier op de definitie van wat cultuur is. De FOD Financiën beoordeelt dat in beperkte vorm. Socio-culturele organisaties worden op federaal vlak soms niet aangezien als culturele instelling. Een bepaald aspect van onze werking, die onder culturele materies valt, wordt niet of moeilijk erkend. Het is voor de organisaties niet altijd evident om die erkenning te krijgen. Soms duurt het heel lang. De erkenningstoets voor culturele instellingen zou moeten gebeuren door de gemeenschappen. De gemeenschapsadministraties kunnen up-to-date lijsten of databases van de door hen structureel gesubsidieerde of erkende organisaties met de federale overheid delen of opstellen. Bij de controle van de erkenningsaanvraag kan de FOD Financiën deze lijsten of databases raadplegen en tot een automatische erkenning komen. Daardoor zullen wij als gemeenschap de selectie sterker kunnen bepalen.

Dan is er de onderworpenheid van de leden van de beoordelingscommissies aan het sociaal statuut van zelfstandige. Er zijn zeer veel commissies, met ongeveer zeshonderd beoordelaars die op geregelde tijdstippen dossiers beoordelen in een peer-to-peerevaluatie. Zij worden vanuit de sociale zekerheid vaak lastiggevallen om een zelfstandig statuut aan te nemen. Dat is heel vervelend. Daarover is er al meermaals overleg geweest met het RSVZ. Wij zien het niet als een zelfstandig beroep maar als een bijberoep, of als een bijkomende activiteit die de voorzitters en leden van die commissies onder het fiscale regime van occasionele inkomsten zou moeten kunnen plaatsen. Zij voeren een decretaal opgelegde taak uit en zouden niet als zelfstandigen mogen beschouwd worden.

Het vrijwilligerswerk gebeurt vooral bij door de gemeenschappen gesubsidieerde organisaties. De federale overheid vult de manier van werken rond de Vrijwilligerswet van 3 juli 2005 regelmatig anders in. In coronatijd konden commerciële instellingen binnen de gezondheidssector wel met vrijwilligers werken. Dat kan normaal niet. Er was ook een tijdelijke verdubbeling van de kostenvergoeding. Dat wordt federaal bepaald en heeft een impact op de organisaties die zich eigenlijk bekennen tot de Vlaamse Gemeenschap, maar wij hebben geen impact op die materie. Wij beheren de meeste organisaties die binnen de Vlaamse Gemeenschap vallen. Via interministeriële comités zou deze kwestie door Vlaanderen kunnen worden aangekaart. Er moet worden nagedacht over het bevoegdheidsniveau van het vrijwilligerswerk.

Ik ga niet te diep in op de problematiek van de federale culturele instellingen. Hoe zullen we daarmee in de toekomst omgaan? Wat is hier de impact van Vlaanderen? Er zijn een aantal mogelijkheden: de Vlaamse overheid betrekken in de beheersstructuren of eventueel overgaan tot een communautaire wetgeving of regeling. Bruno Verbergt zal ongetwijfeld dat debat aanhalen. Ik vermoed dat daarover wel vragen zullen komen.

1.5. Media: institutioneel kader

Caroline Uyttendaele: Het institutionele kader inzake media wordt steeds complexer. De culturele aangelegenheden waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn, omvatten ook audiovisuele en auditieve media. Aanvankelijk waren de gemeenschappen enkel bevoegd voor de inhoudelijke aspecten van omroep. De bevoegdheid voor technische aspecten is daar vanaf de jaren 1990 door het Grondwettelijk

Hof aan toegevoegd. Naarmate de technologie evolueerde, heeft het Grondwettelijk Hof de gemeenschapsbevoegdheid voor omroep steeds ruimer geïnterpreteerd.

Uiteindelijk kregen we de formulering in het huidige artikel 4, 6°, van de bijzondere wet, ingevoerd bij de zesde staatshervorming. Daarin staat dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor de inhoudelijke en technische aspecten van de audiovisuele en auditieve mediadiensten, met uitzondering van het uitzenden van mededelingen van de Federale Regering. De gemeenschappen zijn ook nog steeds bevoegd voor de hulp aan de geschreven pers. De federale overheid is bevoegd gebleven voor de klassieke telecommunicatie: de gewone punt-tot-punttelecommunicatie. Zij is ook bevoegd voor consumentenbescherming, universele dienst, privacy, domeinnamen enzovoort. Sommige van die zaken zijn gelinkt of raken aan de omroepbevoegdheid.

Territoriaal is de Vlaamse Gemeenschap in Brussel bevoegd voor de uniculturele instellingen, dat zijn de instellingen die omwille van hun activiteiten moeten worden beschouwd als uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. De federale overheid is in Brussel qua media bevoegd voor de niet-unicommunautaire organisaties: omroepen in Brussel die bijvoorbeeld in een andere taal dan het Nederlands of het Frans uitzenden, of de kabelmaatschappijen in Brussel.

De complexiteit van de bevoegdheidsverdeling komt nog sterker op de voorgrond bij het beheer van het frequentiespectrum. Een belangrijk concept daar is de algemene politie van de radiogolven. Daarvoor is de federale overheid bevoegd gebleven, omdat de ether en het frequentiespectrum worden gebruikt voor allerlei toepassingen, niet alleen voor omroep, maar ook voor luchtvaart, militaire doeleinden, politie, zendamateurs enzovoort. Al die gebruikers moeten in het spectrum kunnen leven zonder elkaar te storen. De federale overheid moet normen vaststellen die gemeenschappelijk zijn voor alle radioverbindingen, en daarop toezien. De technische normen inzake spectrum die specifiek zijn voor omroep worden vastgesteld door de gemeenschappen. Rond de etherpolitie zijn er de voorbije jaren heel wat conflicten geweest, vooral met betrekking tot FM-radio's die elkaar over de grenzen van de gemeenschappen heen stoorden. Er is op dit punt afstemming en samenwerking nodig tussen de gemeenschappen en de federale overheid. Daarom werd in 2018 een samenwerkingsakkoord afgesloten betreffende de coördinatie van radiofrequenties in de FM-band.

Binnen de bevoegdheid voor omroep en telecommunicatie is samenwerking noodzakelijk. In 2004 stelde het Grondwettelijk Hof dat samenwerking tussen de federale overheid en de gemeenschappen absoluut noodzakelijk is nu omroep en telecommunicatie dezelfde infrastructuren gebruiken, en dit zelfs gezamenlijk. De klassieke telecommunicatiekabel van Proximus wordt ook gebruikt om omroepsignalen door te geven, en omgekeerd wordt de klassieke distributiekabel ook gebruikt voor telecommunicatie. Het Hof bevestigde later nog meermaals dat deze infrastructuren niet eenzijdig kunnen worden geregeld, maar wel in samenwerking tussen de federale staat en de gemeenschappen. Daarover werd in 2006 een samenwerkingsakkoord afgesloten. Daarin werd onder meer afgesproken om elkaar wederzijds te consulteren bij het opstellen van regelgeving inzake elektronische communicatienetwerken. Er werden ook afspraken gemaakt betreffende de uitoefening van bevoegdheden met betrekking tot elektronische communicatienetwerken door de respectieve regulatoren bevoegd voor telecommunicatie of voor radio-omroep en televisie. Bij de zesde staatshervorming is de samenwerking formeel verplicht gemaakt in artikel 92bis, §4sexies, van de bijzondere wet.

Ook rond de frequentiecoördinatie is er samenwerking nodig. Een samenwerkingsakkoord hierover werd zoals gezegd gesloten in augustus 2018.

1.6. Media: aandachts- en verbeterpunten

Het bijzonder complexe institutionele kader voor Media is problematisch, onder meer bij het opstellen van regelgeving rond digitale diensten en digitale platformen. Vlaamse en federale bevoegdheden raken of overlappen elkaar. Ik beperk mij hier tot enkele knelpunten. Er zijn er zeker nog meer.

Internet en sociale media zijn bij uitstek de context waar nu de bevoegdheden van de federale overheid en van de gemeenschappen volledig door elkaar lopen. We moeten daar de bevoegdheden verdelen, rekening houdend met de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en met de bijzondere wet. Dat betekent dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor allerlei websites waarop audiovisuele mediadiensten worden aangeboden, en voor videoplatformdiensten. De federale overheid is onder meer bevoegd voor websites met hoofdzakelijk tekst en voor interpersoonlijke communicatie en het doorgeven van vertrouwelijke informatie. Dat soort diensten en toepassingen lopen allemaal door elkaar in de sociale media en op het internet. Hoe moeten dan bevoegdheden worden uitgeoefend, bijvoorbeeld bij het optreden tegen schadelijke en illegale inhoud?

De horizontale Europese regelgeving is een volgend punt. De Europese Commissie heeft recent heel wat initiatieven genomen met het oog op een regelgevend kader voor digitale diensten en online platformen. Dat is heel goed, alleen is dat soort instrumenten niet verbonden aan één beleidsdomein, maar worden meerdere sectoren doorkruist. In onze institutionele context brengt dat heel wat complexiteit met zich mee. Ik verwijs naar de Digital Services Act. Daar zijn heel wat overheden bij betrokken. Wij vinden dat er specifieke aandacht moet zijn voor de impact van dat soort regelgeving op de mediasector.

Een ander instrument is de Toegankelijkheidsrichtlijn. Men wil de toegankelijkheid van allerlei toepassingen, ook in de mediasector, verzekeren voor mensen met een handicap. Ook hier zijn verschillende overheden betrokken. Daarover moet worden onderhandeld en afgestemd met de federale overheid.

Bij internationale onderhandelingen moeten wij onze bevoegdheden voluit kunnen uitoefenen. Ook dat moet goed worden afgestemd. Ik verwijs kort naar het samenwerkingsakkoord van 1994. Daar worden de beleidsthema's ingedeeld in verschillende categorieën, volgens dewelke de bevoegde Belgische overheden kunnen onderhandelen in de Europese Raad. Dat moet ook worden aangepast aan de huidige realiteit, want daar is telecommunicatie ondergebracht in categorie 1. Dat betekent dat de federale overheid daar de onderhandelingen alleen voert. Dat beantwoordt totaal niet meer aan de realiteit, wanneer bijvoorbeeld een richtlijn inzake elektronische communicatie in elk van de gemeenschappen moet worden omgezet. In de praktijk wordt hierover wel afgestemd, maar dit wordt best geformaliseerd door het samenwerkingsakkoord aan te passen aan de realiteit van vandaag.

Voor de eindapparatuur is er hetzelfde probleem. Ook daar zijn de bevoegdheden verdeeld. De gemeenschappen zijn, als onderdeel van hun technische bevoegdheid voor omroep, ook bevoegd voor het opleggen van technische normen aan bijvoorbeeld decoders of televisietoestellen, in zoverre die technische normen specifiek zijn voor omroep. Als het over algemene normen gaat, is de federale overheid bevoegd. Ook dat probleem komt terug wanneer we de richtlijn rond toegankelijkheid moeten omzetten, want een groot deel daarvan heeft betrekking op de toegankelijkheid van eindapparatuur. Ook daar moet goed worden afgestemd tussen de federale overheid en de gemeenschappen.

Ten slotte is er de regelgeving inzake reclame voor tabak, alcohol, geneesmiddelen en suikerhoudend snoepgoed. Bij het omzetten van Europese regelgeving werden

we herhaaldelijk geconfronteerd met de Raad van State die stelt dat wij niet bevoegd zijn om die reclame op radio en televisie te regelen omdat dit valt onder de federale bevoegdheid voor consumentenzaken, volksgezondheid en de regeling van de voedingswaren. Maar het gaat om commerciële communicatie die een deel is van de inhoud van omroep. De commerciële communicatiediensten zijn volgens het Mediadecreet bovendien zelf per definitie omroepdiensten. Voorlopig bevat ons Mediadecreet die bepalingen rond alcohol, tabak, geneesmiddelen enzovoort. We staan daarin niet alleen. Ook de Franse en Duitstalige Gemeenschappen hebben nog steeds die artikelen in hun Mediadecreet staan. De gemeenschapsbevoegdheid voor omroep zou daar inhoudelijk volledig moeten kunnen worden gemaakt.

2. Uiteenzetting door Bruno Verbergt

Bruno Verbergt: Ik zal toelichten wat die federale instellingen nu werkelijk zijn. Ik lees in sommige vooraf doorgestuurde vragen een grote ijver om daar veel medezeggenschap of verantwoordelijkheid in te krijgen. Het is beter dat u weet welke problemen u erbij zou krijgen indien u daarin meer medezeggenschap zou willen hebben.

2.1. Culturele aangelegenheden die federaal worden aangestuurd

Ik heb het hier uitsluitend over de instellingen. Het gaat over federale wetenschappelijke instellingen die onder de voogdij staan van de staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid. Een andere federale wetenschappelijke instelling staat onder de voogdij van de minister van Defensie. Een voormalige federale wetenschappelijke instelling staat onder de voogdij van Vlaanderen: de Plantentuin van Meise. Dan zijn er nog drie federale biculturele instellingen, die onder de voogdij staan van de minister van Buitenlandse Zaken.

Van elk van deze instellingen heb ik een kort historisch overzicht gemaakt. Zo begrijpt u waar ze vandaan komen en waarom ze Belgisch zijn gebleven en bij de vorige staatshervormingen niet meteen werden overgedragen. De belangrijkste reden is dat ze soms al voor het ontstaan van België zijn opgericht. Het gaat werkelijk om staatscollecties die bij de oprichting van de Belgische staat meteen werden geïnstitutionaliseerd als nationale instellingen.

2.2. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België

Vooreerst zijn er de Koninklijk Musea voor Schone Kunsten van België, in de Regentschapsstraat, maar ook in Elsene. In de Regentschapsstraat heeft de directeur beslist om het KMSK op te splitsen in het museum voor Oude Meesters, het Magrittemuseum, het Fin-de-Siècle Museum en het Modern Museum. Het Meuniermuseum en het Wiertzmuseum zijn in Elsene gevestigd. Het KMSK is het klassieke museum en qua werking vergelijkbaar met het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen, met een gelijkaardige collectie en met iets meer wetenschappelijk onderzoek. Er is in Antwerpen ook wetenschappelijk onderzoek, maar die instelling valt als wetenschappelijke instelling onder Wetenschapsbeleid en werkt veel nauwer samen met de universiteiten. Toch zijn er heel veel bezoekers, bijna 1,1 miljoen per jaar.

2.3. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen

Een tweede grote instelling is het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, het Dinomuseum in de volksmond. Dit museum is beroemd geworden na de vondst in 1878 van de iguanodonskeletten in Bernissart. Het werd opgericht in 1814 en vestigde zich aanvankelijk in het Leopoldpark, waar er ooit een dieren-tuin was. De verbouwingen hebben een moeilijke en lange aanloop gekend. De

eerste plannen dateren van 1930. Uiteindelijk werd een deel van de toren afgerond in 1980.

Dit museum heeft 35 miljoen natuurhistorische specimina in zijn collectie. Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika heeft er 10 miljoen. De Belgische staat heeft dus een bibliotheek van bijna 50 miljoen natuurhistorische specimina en staat daarmee op hetzelfde niveau als het Verenigd Koninkrijk of Frankrijk. In de Verenigde Staten hebben musea 100 tot 150 miljoen specimina.

Het Natuurhistorisch Museum is qua bezoekers een zeer succesvol museum. Het heeft ook de grootste wetenschappelijke staf. Er is veel wetenschappelijk onderzoek en er gaan ook veel middelen voor wetenschappelijk onderzoek naartoe. Er is ook een vliegwieleffect: doordat er historisch veel onderzoekers zijn geweest, trekken ze veel externe financiering aan.

2.4. Koninklijk Museum voor Midden-Afrika

Voor het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika heb ik, voor de heropening ervan, vijf jaar gewerkt. Dit is de enige federale wetenschappelijke instelling op Vlaams grondgebied, in Tervuren. Het werd op het einde van de 19e eeuw opgericht. Wegens het koloniale verleden staat het in het oog van de storm.

Dit is een van de weinige alomvattende musea: er is een natuurhistorische afdeling, een afdeling geschiedenis en een afdeling cultureel-etnologisch-etnografisch onderzoek. Er worden 150.000 etnografische en kunsthistorische objecten bewaard en zowat 500.000 foto's. Het gebouw van het museum beslaat maar een derde van de gebouwen die de reserves innemen.

2.5. Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

Momenteel werk ik als algemeen directeur ad interim in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, ook bekend als het Jubelparkmuseum. Maar eigenlijk is het Jubelparkmuseum daar maar een onderdeel van. Ook het Muziekinstrumentenmuseum, de Hallepoort en het in 2013 gesloten Chinese Paviljoen en de Japanse Toren maken er deel van uit. Dit museum werd opgericht in 1835. Het was lange tijd gehuisvest in de Hallepoort. Veel van de collecties van de Bourgondische hertogen vormen de basiscollectie.

Het museum wordt door externe mensen vaak 'het onderschatte kleine Louvre' van ons land genoemd. Het heeft een grote en belangwekkende collectie oudheidkunde, een zeer belangrijke collectie egyptologie en een wereldvermaarde bibliotheek voor egyptologie. Er zijn belangrijke stukken van de culturen hier en van de archeologie van de Lage Landen. Er is Gallo-Romeinse kunst, en er zijn ook veel wandtapijten en objecten uit niet-Europese culturen. Dit museum doet het qua bezoekersaantallen niet zo goed. Dat zal natuurlijk de komende jaren veranderen.

2.6. Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium

Het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium is geen museum, maar heeft wel een erfgoedwerking. Het is ook gevestigd op de Jubelparksite. Aanvankelijk was het een onderdeel van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis. Na de Tweede Wereldoorlog is het afgesplitst.

De basiscollectie bestaat uit de 160.000 foto's die werden gemaakt tijdens de Tweede Wereldoorlog vanuit de wens om de hele Belgische kunstcollectie te inventariseren. In deze dienstverlenende onderzoekinstelling gebeuren heel wat restauraties. Onder andere het Lam Gods werd hier gerestaureerd. Deze federale instelling werkt samen met veel actoren in heel ons land, niet alleen in Vlaanderen.

2.7. Koninklijke Bibliotheek van België

Nog twee andere federale instellingen hebben ook een erfgoedwerking, maar vanuit een andere insteek. De Koninklijke Bibliotheek van België is in ons land de cultuurinstelling die al het langst dezelfde naam draagt: sinds 1559. De kerncollectie wordt gevormd door negenhonderd verluchte handschriften.

De Koninklijke Bibliotheek heeft ook de functie van wettelijk depot en abonneert zich op alle tijdschriften. Er worden 8 miljoen documenten bewaard. De 150 kilometer boekenrekken worden nu zoveel mogelijk ontsloten, niet alleen via de leeszaal maar ook digitaal. Vanwege het rijke erfgoed in de collectie heeft deze instelling nog maar recent beslist om een museum in te richten: het KBR-museum.

2.8. Algemeen Rijksarchief

Het Algemeen Rijksarchief werd opgericht in de Franse periode. Onder Napoleon werd beslist om in elk van de nieuwe provincies een afdeling van het rijksarchief te maken. Die vormen de basis van het Algemeen Rijksarchief, dat nu negentien bewaarplaatsen heeft, waarvan zes in Brussel, zes in Vlaanderen en zeven in Wallonië. Het heeft 357 strekkende kilometer archief. Hier zijn er veel minder bezoekers. Het gaat om gespecialiseerde onderzoekers en historici.

Op het Plateau van Ukkel zijn drie wetenschappelijke instellingen gevestigd die geen collectie beheren. Het Planetarium heeft er wel een, gevestigd op de Heizel.

2.9. War Heritage Institute

Het War Heritage Institute, het vroegere Legermuseum, staat onder de voogdij van de minister van Defensie. In 2017 kwam er een fusie van het Koninklijk Museum voor het Leger en de Krijgsgeschiedenis, gevestigd in het Jubelpark, het Instituut voor Veteranen, het Fort van Breendonk en de historische pool van Defensie.

Het War Heritage Institute heeft zijn hoofdzetel en grootste collectie in het Jubelpark, maar heeft ook vestigingen in het Fort van Breendonk, Bastogne, Diksmuide, het Gunfire Museum in Brasschaat dat zou verhuizen naar Ieper, en de commandobunker van de Kemmelberg.

Dit is, doordat het onder een andere voogdij staat, een iets autonomere instelling, met een eigen raad van bestuur waarin vertegenwoordigers van verschillende federale ministeries zetelen en ook afvaardigingen van vaderlandslievende verenigingen.

2.10. Agentschap Plantentuin Meise

Het Agentschap Plantentuin Meise is een voorbeeld van een overgedragen federale instelling. Dat gebeurde bij de vijfde staatshervorming. Die overdracht heeft geen schoonheidsprijs gekregen. Het heeft twaalf jaar geduurd vooraleer er een samenwerkingsovereenkomst was. Een van de afspraken is dat er mensen van de Franse Gemeenschap in de raad van bestuur moeten zitten, en dat er Franstalige ambtenaren werken die worden betaald door de Franse Gemeenschap.

Dankzij de investeringen van Vlaanderen heeft de Plantentuin sinds 2014 een boost gekregen. Tussen Tervuren en Meise is er nog steeds samenwerking op het vlak van wetenschappelijk onderzoek. Het museum in Tervuren deelt samen met Meise ook een medewerker die instaat voor het zoeken van onderzoeksfondsen in Europa.

2.11. Federale wetenschappelijke instellingen

In het algemeen heeft elke federale instelling ongeveer 200 tot 250 medewerkers. Het zijn zeer grote musea, met zeer grote te onderhouden oppervlakten en zeer grote aantallen collectiestukken. De focus ligt op de wetenschappelijke werking. De publiekswerking is dan het museum en het onderwerp van onderzoek de collectie.

De instellingen zijn structureel ondergefinancierd en onderbemand. Vier of vijf jaar geleden werd er zwaar in gehakt: 20 procent minder personeel, 25 procent minder werkingsmiddelen. Dat zijn zware besparingen, te meer omdat de federale overheid in het verleden nooit heeft gezegd waar er dan moest worden bespaard. Mensen die op pensioen gaan, worden niet meer vervangen. Collecties worden bij wijze van spreken onbeheerd achtergelaten. Een persoon krijgt steeds grotere delen van de collectie onder zijn of haar hoede. Ook qua infrastructuur werd er pas in 2013 gestart met de verbouwing van het Afrikamuseum. Nu zijn er plannen om te beginnen met verbouwingen op de Jubelparksite. Er zijn lange tijd veel te weinig investeringen geweest in infrastructuur maar ook in collectiebewaarsystemen.

Het zijn moeilijke en complexe administratieve structuren, vooral omdat de federale wetenschappelijke instellingen relatief weinig autonomie hebben. Voor aanvragen moeten ze steeds bij Selor gaan, voor verbouwingen bij de Regie der Gebouwen. De instellingen zijn allemaal onderbemand en hebben veel te weinig middelen. Zo ontstaat er een vliegwieleffect van complexiteit en vertraging.

Er is ook een governanceprobleem. Er zijn veel beheerscommissies. Veel gebeurt dubbelop. Veel zaken moeten eerst langs de inspectie passeren en dan ook nog eens langs een beheerscommissie en een directiecomité enzovoort. De huidige staatssecretaris maakt eindelijk werk van de verbetering van de governance.

2.12. Biculturele instellingen en autonome bicommunautaire culturele instellingen

De biculturele instellingen zijn: de Koninklijke Muntschouwburg, het Nationaal Orkest van België en het Paleis voor Schone Kunsten (BOZAR). Hun subsidies staan ingeschreven in de federale begroting. Deze in Brussel gevestigde instellingen richten zich niet expliciet tot één taalgemeenschap. Hun patrimonium is eigendom van de federale staat. Zij nemen het beheer en de invulling van dit patrimonium ter harte.

Zij hebben een aparte rechtspersoonlijkheid en zijn iets autonomer dan de federale wetenschappelijke instellingen. Zij staan onder de bevoegdheid van de minister van Buitenlandse Zaken. Voor alle duidelijkheid, BOZAR is geen erfgoedinstelling, maar een kunsthuis.

Dan zijn er nog de autonome bicommunautaire culturele instellingen, bijvoorbeeld CINEMATEK, die voor 2,3 miljoen euro worden betaald door de federale staat. En tot slot zijn er nog de relatief kleine instellingen, zoals de Muziekkapel Koningin Elisabeth en de bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium te Brussel.

Tot daar het overzicht van culturele instellingen die federaal worden aangestuurd en betaald.

3. Uiteenzetting door Maarten Quaghebeur

Maarten Quaghebeur: Cultuurloket is een neutrale eerstelijnsadviesverlener die zakelijke en juridische ondersteuning biedt voor de Vlaamse cultuursector. Vragen over vergoedingsmogelijkheden en organisatievormen waarmee men een goede sociale bescherming kan opbouwen, komen courant voor. We hebben een grote expertise over dit onderwerp uitgebouwd.

3.1. Kunstenaarsstatuut

Ik moet eerst en vooral zeggen dat het kunstenaarsstatuut eigenlijk niet bestaat. Er is geen afzonderlijk statuut voor kunstenaars, naast dat van een zelfstandige, een werknemer of een ambtenaar. Een kunstenaar of cultuurwerker die onderneemt in de cultuursector valt onder de algemene regels die gelden voor elke Belgische werknemer of zelfstandige.

Als er gesproken wordt over het statuut gaat het in principe over een set van maatregelen die het mogelijk maken dat kunstenaars en technici ook de sociale bescherming zoals andere werknemers kunnen verkrijgen, ook al werken ze met verschillende korte contracten voor verschillende opdrachtgevers. Deze bevoegdheden bevinden zich voornamelijk op het federale niveau.

3.2. Voordeelregels voor kunstenaars en technici

Aangezien de cultuurwerkers werken met kortstondige opdrachten en zij niet altijd betaald worden voor repetities of creaties, zijn er heel wat periodes waarin zij geen inkomsten hebben. Om die periodes op te vangen werden vijf specifieke voordeelregels voor kunstenaars en technici ontwikkeld: de cachetregel, de neutralisering van de uitkering, de beoordeling van het zoekgedrag, de mogelijkheid van cumul met auteursrechten, en de cumul met zelfstandig bijberoep.

Maar om toegang te krijgen tot die voordeelregels moeten kunstenaars en technici eerst toegang krijgen tot een uitkering. De algemene regels die gelden voor alle werknemers in België zijn dus ook voor hen van toepassing. Ze moeten een bepaald aantal dagen gewerkt hebben om een uitkering te krijgen. Tot 36 jaar gaat het concreet over 312 arbeidsdagen als werknemer, binnen een referteperiode van 21 maanden. We zien al jaren dat het voor kunstenaars moeilijk kan zijn om die gewerkte dagen te bewijzen.

Daarom is er de eerste voordeelregel: de cachetregel. Die voorziet in een gunstige berekeningswijze voor de arbeidsdagen. Gewerkte dagen worden berekend op het brutoloon dat wordt uitbetaald voor een grotere opdracht waarvan niet duidelijk kan gezegd worden hoeveel tijd ze in beslag zal nemen, in plaats van per uur. De cachetregel mag enkel worden gebruikt door kunstenaars, niet door technici. Kunstenaars die op basis van die berekeningswijze de 312 dagen hebben samengeteld, kunnen een werkloosheidsuitkering aanvragen. Daarvoor moeten ze naar de hulpkas of naar een van de vakbonden.

De tweede voordeelregel is de neutralisering van de uitkering. Twaalf maanden na de toegang tot de werkloosheidsuitkering kunnen kunstenaars en technici vragen om hun uitkering te neutraliseren, zodat deze niet verder zakt. Zij moeten hiervoor aantonen dat zij 156 dagen, waarvan minstens 104 artistieke dagen, hebben gewerkt. Enkel arbeid als werknemer telt mee in de te bewijzen dagen. Zelfstandige dagen tellen niet mee. Dit voordeel kan jaarlijks worden verlengd op voorwaarde dat er drie activiteiten in de artistieke sector worden aangetoond. Hiervoor is de RVA verantwoordelijk.

Een derde voordeelregel gaat over de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt. Wie recht wil hebben op een uitkering moet beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Hij of zij wordt gecontroleerd op zijn of haar zoekgedrag door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten, VDAB, Actiris en Forem. Voor kunstenaars bestaat een uitzondering op dit zoekgedrag. Een vacante dienstbetrekking wordt als niet-passend beschouwd op voorwaarde dat ze opnieuw 156 dagen bewijzen binnen de referteperiode van 18 maanden. Enkel kunstenaars kunnen gebruikmaken van deze voordeelregel, technici niet.

We spreken over kunstenaars en technici, maar de RSZ-wet en de werkloosheidsreglementering geven exacte omschrijvingen van wat als artistieke of technische activiteiten wordt beschouwd. Wie zich kunstenaar voelt, is het daarom nog niet volgens die wettelijke bepalingen. Er zijn vaak twijfelgevallen.

In België zijn er verschillende instanties die hierover uitspraken doen en beslissingen nemen: de RVA, die bevoegd is voor de neutralisering en de verlenging van de uitkering, de tweede voordeelregel; de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten, verantwoordelijk voor de controle op het zoekgedrag, de derde voordeelregel; ten slotte de Commissie Kunstenaars, bevoegd voor het afleveren van het kunstenaarsvisum, de kunstenaarskaart en een zelfstandigheidsverklaring.

De Commissie Kunstenaars beslist dus niet over neutralisering, verlenging of zoekgedrag, maar doet enkel uitspraken over de aard van de activiteit in het kader van de aflevering van die documenten. Hier zit een probleem. Deze drie instanties kunnen elk afzonderlijk interpretaties maken waarover geen bindende afspraken bestaan. Dit leidt tot rechtsonzekerheid voor de kunstenaar.

De vierde en vijfde voordeelregel, het cumuleren van een werkloosheidsuitkering met inkomsten uit auteursrechten en de mogelijkheid om een zelfstandig bijberoep louter voor artistieke activiteiten op te starten tijdens een werkloosheidsperiode, zijn ook enkel voor kunstenaars mogelijk, niet voor technici.

Dat is de set van maatregelen die we kennen als 'het kunstenaarsstatuut'. De regelgeving en de financiering van de uitkering zitten volledig op het federale niveau. De derde voordeelregel wordt geregeld op het deelstatenniveau: de beoordeling van het zoekgedrag en de controle door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten.

3.3. Knelpunten

In de praktijk stellen we vast dat de intensiteit waarmee cultuurwerkers op hun zoekgedrag worden gecontroleerd, varieert van regio tot regio. Dat leidt tot een gevoel van onrechtvaardigheid. Er is hierover te weinig afstemming tussen de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten in België. Er zijn ook verschillen tussen de regionale kantoren.

Centralisering en een eenvormig beleid zijn nodig voor meer rechtszekerheid. Bovendien is het niet altijd duidelijk wie artistieke of technische activiteiten verricht. Er moet werk worden gemaakt van een eenvormige benadering.

3.4. Kunstenaarskaart en kunstenaarsvisum

De Commissie Kunstenaars valt onder de FOD Sociale Zekerheid. Tot haar taken behoort de aflevering van de kunstenaarskaart, het kunstenaarsvisum en de zelfstandigheidsverklaring. De kunstenaarskaart heeft niets te maken met de vijf voordeelregels in de werkloosheidsreglementering. De kaart is voorbehouden voor kunstenaars die op occasionele basis kleinschalige artistieke prestaties leveren. Wie gebruik wil maken van de kleine vergoedingsregeling heeft die kaart nodig. De kleine vergoedingsregeling is een onkostenvergoeding die niet wordt belast, waarop ook geen sociale bijdragen verschuldigd zijn en waarvoor ook geen Dimona-aangifte moet gebeuren. Er kunnen uiteraard ook geen sociale rechten mee worden opgebouwd. Dit zou geen vergoedingswijze voor professionele kunstenaars mogen zijn.

Het kunstenaarsvisum is een specifiek document voor kunstenaars die geen arbeidsovereenkomst hebben, maar die wel tegen verloning en in opdracht van een opdrachtgever artistieke prestaties leveren die lijken op die van een

arbeidsovereenkomst. Het gaat vaak over het feit dat er geen leiding en toezicht is, dat het gezagsmoment om een arbeidsovereenkomst te mogen maken, ontbreekt. Het kunstenaarsvisum wordt vaak ook 'werken onder artikel 1bis' genoemd. Dit instrument is weinig gekend. Maar mensen die op de rand zitten tussen zelfstandige en werknemer, zouden toch een opbouw van sociale zekerheid kunnen krijgen als ze werken in opdracht.

Ik vat samen. De toekenning van het recht op uitkering gebeurt dus na aanvraag door de hulpkas of de vakbonden. De neutralisering of verlenging is de bevoegdheid van de RVA. De gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten zijn bevoegd voor de beoordeling van het zoekgedrag.

3.5. Suggesties voor een hervorming

Als er aan hervormingen van het sociaal en fiscaal statuut van de cultuurwerkers wordt gedacht, is het nuttig om de basisdoelstelling van de huidige regelgeving te bekijken. De doelstelling is altijd geweest om professionele kunstenaars tijdens periodes waarin ze niet door een arbeidsovereenkomst gedekt zijn, toch bescherming te bieden in de sociale zekerheid van het werknemersstatuut.

De sociale bescherming van het werknemersstatuut moet meer samenvallen met het zelfstandigenstatuut. Voor wie artistieke of technisch-artistieke activiteiten verricht, is het verschil niet altijd duidelijk. In geval van twijfel zullen de Arbeidsrelatiewet en de Administratieve Commissie ter regeling van de Arbeidsrelatie zich uitspreken. Ook bij de afgifte van het kunstenaarsvisum doet de Commissie Kunstenaars uitspraak over de arbeidsrelatie. Maar wettelijk gezien is zij hiertoe niet bevoegd. Om dit op te vangen zou de Commissie Kunstenaars onderdeel moeten kunnen zijn van de Administratieve Commissie ter regeling van de Arbeidsrelatie.

Er is een groep kunstenaars die, ondanks de basisdoelstelling van de regelgeving om professionele kunstenaars een sociale bescherming in het werknemersstatuut te bieden, tussen de mazen van het net valt. Het gaat om de autonome kunstenaar die niet in opdracht werkt. Deze kunstenaar, vooral de louter eigen werk creërende kunstenaar – bijvoorbeeld de schrijver of de beeldend kunstenaar – kan geen beroep doen op de voordeelregels aangezien hij vaak niet wettelijk via een arbeidsovereenkomst kan worden ingeschreven, noch op basis van het artikel 1bis noch op basis van het kunstenaarsvisum. Die groep kunstenaars moet dus altijd zelfstandige worden. Maar de sociale bescherming van een zelfstandige verschilt in hoge mate van die van een werknemer, zeker voor diegenen die een beroep kunnen doen op de voordeelregels in de werkloosheidsreglementering.

In al onze adviesgesprekken zien wij dat cultuurwerkers het moeilijk hebben om te starten als zelfstandige. Dat komt onder andere door de hoge sociale bijdrage. Voor deze kunstenaars en cultuurwerkers zou het goed zijn om stimulansen te voorzien die de toegang tot het statuut van zelfstandige aantrekkelijker maken.

De regeling van de primostarters, waarbij gedurende de eerste vier kwartalen lagere sociale bijdragen worden betaald, zou voor kunstenaars en cultuurwerkers kunnen worden verlengd. Dit zou beter aansluiten bij de werkelijke loopbaan van de kunstenaars, die gekenmerkt wordt door een langere ontwikkelingsfase vóórdat zij tot een leefbare praktijk en dito inkomsten komen. De betere bescherming van het werknemersstatuut zorgt ervoor dat mensen die als zelfstandige zouden moeten werken, toch zoeken naar manieren om toegang tot de sociale bescherming van het werknemersstatuut te vinden. De sociale bescherming meer doen samenvallen met het zelfstandigenstatuut verdient bijgevolg aanbeveling.

Het verschil in sociale bescherming tussen de beide statuten leidt vandaag tot een vlucht naar interimarbeid, onder andere via de sociale bureaus voor kunstenaars,

waar dit niet de bedoeling van de wetgever was, en naar het gebruik van vzw's, om vlot te kunnen contracteren met opdrachtgevers. Hierbij verdwijnen transparantie en controle over hoe kunstenaars en cultuurwerkers tewerkgesteld worden. Noch de opdrachtgevende culturele onderneming noch de eventuele subsidiërende culturele overheid heeft zicht op de naleving van de wettelijke minimale arbeidsvoorwaarden.

Cultuurloket heeft een nota geschreven over het statuut van de cultuurwerker waarin knelpunten, aanbevelingen en voorstellen zijn opgenomen die kunnen bijdragen aan een betere sociale bescherming. Het gros van de knelpunten en aanbevelingen vraagt om een uitwerking op het federale niveau en valt buiten de bevoegdheid Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap.

Ik wil benadrukken dat kunstenaars en cultuurwerkers niet vragen om een specifiek statuut en specifieke rechten, maar wel om een gelijkwaardig statuut en gelijke rechten.

3.6. Antwoorden op vooraf gestuurde vragen

Een groot deel van de vragen die wij vooraf van u kregen, zijn hiermee hopelijk beantwoord, maar ik wil nog een aantal antwoorden geven op vragen waarop we nog niet ingingen.

Er werd gevraagd naar het bestaan van een overzicht van de knelpunten over het kunstenaarsstatuut bij de Vlaamse steunpunten en eventuele aanbevelingen in die nota's. Ik verwijs graag naar de nota die Cultuurloket al enkele jaren bijhoudt met een overzicht van de voornaamste knelpunten. We willen die nota bezorgen. En er is de nieuwe nota over het statuut van de cultuurwerker, die we net afwerkten. Daarnaast zijn er nota's van State of the Arts, Artiëstencoalitie, de Federatie en oKo.

In de verschillende nota's zijn niet zozeer aanbevelingen te vinden om zaken die vandaag op het federale niveau geregeld worden naar Vlaanderen te halen. Het zijn eerder verfijningen van de federale regelgeving. We zien wel mogelijkheden om de vermindering van sociale bijdragen voor bepaalde doelgroepen, waaronder die van kunstenaars, te herzien. Bij het werken via interimkantoren komt de beoogde vermindering van de sociale bijdrage immers niet rechtstreeks en slechts onvolledig bij de kunstenaar terecht. Men zou bijvoorbeeld kunnen onderzoeken of er een doelgroepvermindering op de werknemersbijdragen kan worden doorgevoerd.

Er was ook een vraag over de taken van de Commissie Kunstenaars en de mogelijkheden voor Cultuurloket, en over de mogelijkheid om taken van VDAB over te nemen en dit op deelstaatniveau te brengen. Ik wil benadrukken dat Cultuurloket een neutrale adviesverlener is. Wij verlenen persoonlijk advies aan wie werkt en onderneemt in de cultuursector. Wij maken cliënten wegwijs in de complexe regelgeving en verwijzen voor de aanvraag van een kunstenaarskaart of een kunstenaarsvisum door naar de Commissie Kunstenaars en haar ondertussen goed werkende platform Artist@Work. VDAB is verantwoordelijk voor het zoekgedrag.

De Commissie Kunstenaars oefent geen controle uit op de toepassing van de voordeelregels in het statuut. Een eventueel voordeel van het organiseren van de taken van de Commissie Kunstenaars op deelstaatniveau zou kunnen bestaan in een beter inzicht in en in specifieke data voor de Vlaamse Gemeenschap over het gebruik van de afgeleverde kunstenaarskaart, de kunstenaarsvisa en de zelfstandigheidsverklaring. De afgifte van die documenten wordt al in het jaarverslag door de Commissie Kunstenaars goed gedeeld.

Ons inziens zou het naar het deelstaatniveau brengen van de werking van de Commissie Kunstenaars leiden tot meer verschil in de beoordeling van de artistieke aard van de prestaties en op die manier ook tot meer versnippering tussen de deelstaten in het toekennen van die documenten. De sector vraagt een eenvormig beleid met één centrale overheidsinstantie.

Cultuurloket werd tot op vandaag niet uitgenodigd voor de werkgroep om gemeenschappelijke voorstellen uit te werken voor de hervorming van het statuut in de schoot van de interministeriële conferentie. Als we hiervoor worden uitgenodigd, willen we uiteraard onze expertise aanbieden waar dit nuttig en nodig is.

Er was ook de vraag in hoeverre het hinderlijk is dat het statuut van de kunstenaar federale materie is, terwijl Cultuur een gemeenschapsbevoegdheid is. Het klopt dat de meeste regels rond het sociaal en fiscaal statuut van de kunstenaar zich eerder op het federale niveau bevinden. Hierdoor kunnen gemeenschappen minder eigen accenten leggen in de manier waarop kunstenaars en bij uitbreiding cultuurwerkers beschermd worden. Werken en ondernemen in de Vlaamse culturele sector is steeds werken in het federale België.

Een vijfde vraag ging over het feit dat beurzen in principe niet toelaten om sociale rechten op te bouwen. Moet dit op federaal niveau anders worden geregeld? Wij zien voor dit Vlaamse subsidie-instrument geen mogelijkheden om de opbouw van sociale rechten federaal te regelen. De fiscale vrijstelling van de beurzen zou hierdoor in het gedrang komen. In het subsidie-instrumentarium van de Vlaamse Gemeenschap kunnen kunstenaars terecht voor projectsubsidies die wel voorzien in vergoedingen waarmee sociale rechten kunnen opgebouwd worden.

Dan zijn er verschillende vragen over de preciaire situatie van cultuurwerkers door de coronacrisis. De crisis heeft duidelijk gemaakt dat het huidige model van werken in de culturele sector soms onvoldoende bescherming biedt. Er zijn korte en projectmatige contracten. De arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur is de uitzondering. Door deze atypische tewerkstelling is het voor cultuurwerkers moeilijk om toegang te krijgen tot de bescherming van de sociale zekerheid. De drempel van de 312 dagen voor een toegang tot de werkloosheidsreglementering ligt hoog, maar dat is ook zo voor al wie werkt met tijdelijke arbeidscontracten. Met deze contracten bouwt men dus niet gemakkelijk sociale zekerheid op, maar men draagt er wel aan bij.

Kan het een piste zijn om met bijdragen die op korte contracten worden betaald toch een gedegen sociale bescherming op te bouwen? Zo is er in situaties van overmacht bescherming voor eenieder die werkt met korte contracten. Het kunst- en vliegwerk naar aanleiding van de crisis heeft daar mogelijkheden toe gegeven. Het zou een antwoord kunnen bieden op de in de cultuursector al aanwezige flexibilisering van de arbeidsmarkt, die zich ook in de andere sectoren steeds verder doorzet.

Daarnaast moeten we ons afvragen of de hoge drempel niet net leidt tot een vlucht naar vergoedingssystemen waar geen sociale zekerheid wordt opgebouwd. Deze vergoedingssystemen zijn in het leven geroepen voor niet-professionelen. De kleine-vergoedingsregeling, de 25-dagenregel en het uitbetalen van vrijwilligersvergoedingen zijn goede instrumenten, maar ze worden in de sector nog te veel gebruikt voor het vergoeden van professionele activiteiten. Wie professioneel werkt, moet professioneel vergoed worden, met naleving van de minimale arbeidsvoorwaarden.

Cultuurloket stelt in de adviesverlening vast dat kunstenaars het moeilijk hebben om vanuit hun preciaire situatie een correcte verloning af te dwingen bij hun opdrachtgevers. We wijzen hen op het bestaan van de cao's, maar stellen vast dat deze niet altijd worden nageleefd. Het Vlaamse cultuurbeleid wil aandacht besteden

aan 'fair pay' en 'fair practice', maar de controle op sectorniveau is in handen van de federale arbeidsinspectie, onderdeel van de FOD WASO.

Zijn er buitenlandse voorbeelden die ons kunnen inspireren? Er is ons geen systeem bekend dat volledig kopieerbaar kan zijn voor de Belgische situatie. Ook in het buitenland zijn de bestaande systemen vaak eerder gericht op de uitvoerende kunstenaar die prestaties in opdracht levert, en minder op de creërende kunstenaar. De regeling van de 'intermittent des artistes' in Frankrijk is interessant, en ook de Duitse regeling met betrekking tot de 'Künstlersozialkasse' biedt inspiratie om de socialezekerheidsbescherming voor kunstenaars anders te regelen.

Ten slotte was er de vraag of het kunstenaarsstatuut vooral een sociaal-juridisch probleem is of ook een gevolg van een gebrekkige en ontoereikende financiering van de sector. De meeste problemen bevinden zich op het sociaal-juridisch-technische vlak. Onze nota gaat daar uitgebreid op in. De financiering van de cultuursector is uiteraard een belangrijke taak voor de overheid. In dezen is het echter ook belangrijk dat de sector zelf het vergoeden van kunstenaars en cultuurwerkers correct aanpakt.

Er is een cultuuraanbod ontstaan dat in grote mate wordt gefinancierd door de inzet van kunstenaars en cultuurwerkers die hiervoor vaak onvoldoende vergoed worden. De korte contracten die ze aangeboden krijgen dekken vaak onvoldoende de werkelijke tijd die ze nodig hebben voor de voorbereiding, creatie en netwerking. Werkgevers en opdrachtgevers moeten zich ervan bewust zijn dat de kunstenaars en cultuurwerkers hierdoor in preciaire situaties blijven zitten. Culturele ondernemingen, kunstenaars en cultuurwerkers dienen ondersteund te worden door de overheid, maar ze moeten ook zelf op zoek blijven gaan naar middelen op de markt en bij het publiek om hun praktijk en de ondernemingen leefbaar te maken en te houden.

4. Uiteenzettingen door Jan Hautekiet en Carine Libert

Jan Hautekiet: Straks zal SABAM-CEO Carine Libert dieper ingaan op de juridische aspecten van het auteursrecht. Zij zal toelichten waarom er goede redenen zijn om dat federaal te organiseren. Zij zal ook uitleggen waarom wij pleiten voor collectief beheer. Daarmee geven we zo goed mogelijk een antwoord op de vele vragen over waarom auteursrecht een federale materie is.

4.1. Voorstelling SABAM

In vergelijking met de instellingen die Bruno Verbergt hier noemde, zijn wij piepjong. Wij worden volgend jaar honderd jaar. Al die tijd heeft SABAM ervoor gezorgd dat auteurs – en dat mag u heel breed nemen, want wij zijn een multidisciplinaire organisatie – niet alleen in de grootste rust aan hun oeuvre kunnen werken, maar er ook zeker van kunnen zijn dat het gebruik van hun repertoire zo goed mogelijk wordt vertaald in inkomstenstromen.

Als de Vlaamse overheid het goed meent met de kunstenaar – en daar ben ik van overtuigd – is het goed dat die rechten waarop zij aanspraak kunnen maken overal en op dezelfde manier worden beschermd. Wij willen de focus leggen op de auteursrechthebbende. Men zou het kunnen vergelijken met het familierecht, waar het belang van het kind vooropstaat. Het belang van de auteur: dat zou de finaliteit van het auteursrecht moeten zijn.

Ik ga kort in op SABAM en het bredere landschap.

In België doen 26 organisaties het collectieve beheer van rechten. 23 daarvan worden geleid door de rechthebbenden zelf: auteurs of uitvoerende kunstenaars. Zij

hebben een mandaat, of krijgen een fiduciaire afstand, om voor hun aandeelhouders, de rechthebbenden, de rechten te innen voor het hele Belgische grondgebied. In 2018 werd in België uit auteursrecht en naburige rechten 268 miljoen euro ge-collecteerd. Daarvan werd 227 miljoen euro uitbetaald aan auteurs, uitgevers, uitvoerende kunstenaars, producenten en omroeporganisaties. We spreken over auteursrecht, maar het gaat over iets wat veel breder is. Dat komt straks nog aan bod. 143 miljoen euro werd verdeeld in België zelf. Maar wij hebben ook wederkerigheidsovereenkomsten. 60 miljoen euro van die 227 miljoen euro werd in de EU uitgekeerd, en 24,5 miljoen euro ging naar buiten de EU.

Waarom is het verwerven van inkomsten uit creativiteit zo belangrijk? Een voorbeeld uit de muziek om dat te verduidelijken. Een auteur/componist schrijft songs. Dan worden dat plots liedjes die worden uitgevoerd en desgevallend opgenomen. Niet alleen de auteurs hebben een recht. Zij creëren maar zij zijn niet noodzakelijk zelf de uitvoerder van hun oeuvre. In sommige genres is het zelfs uitzonderlijk dat de componist ook de uitvoerder is. Liedjes componeren is een vak apart. De auteurs staan niet noodzakelijk op een podium of komen op een scherm. Er komen ook anderen aan te pas: uitvoerders, producenten, distributeurs. Enkel de auteurs of hun uitgevers kunnen aanspraak maken op de auteursrechten. De andere partijen, met name de uitvoerende kunstenaars, de producenten, de omroeporganisaties, hebben de naburige rechten op uitvoering, opname en uitzending.

Wij zijn actief in verschillende disciplines: de audiovisuele productie, de muziek uiteraard, maar ook de visuele kunsten, dans, theater en literatuur. Het model van de auteur naar uitvoerder en producent moet in alle andere mogelijke disciplines worden vertaald.

SABAM verdeelt de vergoeding voor het gebruik van repertoire van meer dan 43.000 auteurs uit de vijf disciplines: muziek, audiovisueel, theater en dans, visuele kunsten en literatuur. Die auteurs komen zowel uit Vlaanderen als uit Wallonië en Brussel. 56 procent is Nederlandstalig, 43 procent Franstalig en 1 procent Engelstalig.

In 2019 vertegenwoordigden de inkomsten uit auteursrechten nog 156 miljoen euro. Het zal u niet verbazen dat dit vorig jaar met 19 procent is gedaald naar 126 miljoen euro. De oorzaak kent u.

Wat is de ketting, de flow?

Wie zich aansluit bij SABAM wordt officieel een aandeelhouder, een lid van de co-operatieve vennootschap. Per jaar zijn het er ongeveer 1000. Op dit moment zijn er 43.000 aangesloten auteurs, componisten en uitgevers. Wie iets gemaakt heeft, registreert zijn creatie: deze komt gedocumenteerd bij SABAM aan. Indien er nog andere auteurs of belanghebbenden zijn, moet worden aangegeven welke verdeelsleutel met de andere partijen werd afgesproken. Dit is nodig om te weten hoe de rechten over de verschillende rechthebbenden moeten worden verdeeld. SABAM registreert elk jaar ongeveer 50.000 nieuwe werken. Wij zorgen ervoor dat ze zo goed mogelijk gedocumenteerd zijn. Na de registratie wordt het gebruik van de creaties gesignaleerd door de gebruiker, de auteur of de uitgever.

Vorig jaar werd het platform Unisono opgericht. Samen met PlayRight en SIMIM is dat een platform van uitvoerende kunstenaars en producenten waardoor gebruikers op een simpele en transparante manier een licentie kunnen aanvragen om muziek te gebruiken. Hierdoor hebben de rechthebbenden de zekerheid dat ze goed worden vergoed voor het gebruik van hun creaties en opnames. Voor de gebruikers betekent dit een groter gemak om in één beweging een licentie te kunnen krijgen voor alle mogelijke verschuldigde rechten. Het deel billijke vergoeding daarvan gaat naar SIMIM en PlayRight. Wij verdelen de vergoeding voor auteurs-

recht op basis van de documentatie die we hebben. Dat ging in 2019 over meer dan 110 miljoen euro aan meer dan 32.000 auteurs, uitgevers en vennootschappen in het buitenland waarmee we een wederkerigheidsovereenkomst hebben.

Met die wederkerigheidsovereenkomsten zorgen we ervoor dat ook het repertoire van de buitenlandse auteurs dat op Belgisch grondgebied wordt gebruikt in het vizier komt, maar vice versa zorgen de buitenlandse zusterverenootschappen ervoor dat het gebruik van het repertoire van onze leden wordt gedocumenteerd en geregistreerd. Daardoor ontvingen auteurs aangesloten bij SABAM in 2019 meer dan 12 miljoen euro uit het buitenland en wij verdeelden meer dan 40 miljoen euro naar buitenlandse vennootschappen.

Wij bieden ook sociale en culturele ondersteuning. Er is enerzijds het sociaal fonds, een soort van reserve die de auteur opbouwt. Door vorig jaar de leeftijdsvoorwaarden wat te versoepelen, hebben wij zowat 12.000 auteurs kunnen helpen en wat weerbaarder gemaakt in heel moeilijke tijden door 3,5 miljoen euro vervroegd uit te keren. Anderzijds is er Sabam For Culture. U hebt daar misschien al iets van gemerkt op de MIA's en filmfestivals. Daarmee steunen we zo'n 700 lokale culturele initiatieven. We steunen jong talent en helpen de sector om te professionaliseren. We doen dat in goed overleg met organisaties zoals bijvoorbeeld VI.BE, Mediarte, Cultuurloket, Kunstenpunt en Amplo. Auteursrecht en naburige rechten.

4.2. Auteursrecht en naburige rechten

Carine Libert: Het auteursrecht bestaat uit twee componenten: de morele rechten en de vermogensrechten. Het morele recht gaat over de keuze van de auteur om zijn werk onder zijn naam, anoniem of onder pseudoniem uit te brengen. Ons interesseert hier vooral het aspect vermogensrechten. Auteursrecht is een belangrijk onderdeel van de 'fair pay' voor auteurs en artiesten.

Wat is nu het principe van het auteursrecht? Telkens een werk in het openbaar wordt meegedeeld of uitgevoerd, of indien een werk wordt gereproduceerd, is de toelating van een auteur vereist en dienen er rechten te worden betaald. Dit is gebaseerd op contractuele vrijheid. De auteur of diens auteursvereniging bepaalt onder welke voorwaarden men zijn werk kan gebruiken. Een auteursrecht is dus een roerende inkomst en staat volledig los van een activiteit als werknemer of zelfstandige. Zodra een stuk door een andere compagnie wordt opgevoerd, zal de theaterauteur zijn rechten ontvangen. Er zit altijd een tijdsverloop tussen het creëren van het werk en het moment waarop het rechten zal genereren.

Het auteursrecht is verankerd in internationale verdragen. De Conventie van Bern dateert van 1886. Het staat in tal van Europese richtlijnen, en het staat ook uitgeschreven in ons wetboek Economisch Recht. Dat wetboek voorziet heel expliciet dat het auteursrecht een bevoegdheid is van de federale minister van Economie. Vroeger was het Justitie maar sinds een aantal jaren is het Economie. Binnen de FOD Economie doet de Dienst voor de Intellectuele Eigendom marktstudies en verzamelt statistische gegevens. De dienst kan worden geraadpleegd door belanghebbenden en heeft twee overlegcomités: één specifiek voor de audiovisuele sector, en één voor alle andere materies met betrekking tot auteursrecht en collectief beheer. Daarin zit onder andere ook de boekhoudkundige expertise.

Binnen de FOD Economie is er ook de Raad voor de Intellectuele Eigendom. Dit zuivere adviesorgaan geeft advies met betrekking tot wetswijzigingen inzake auteursrecht. Dit advies is niet bindend en wordt gepubliceerd op de website. De Raad voor de Intellectuele Eigendom heeft twee secties. De eerste gaat over industriële eigendom. Dan denken we aan modellen, tekeningen, patenten. De tweede gaat over auteursrecht en naburige rechten. Het adviesorgaan bestaat uit experts en vertegenwoordigers van de sector. Dat zijn rechthebbenden, bijvoorbeeld

SABAM, maar ook gebruikersorganisaties, zoals Agoria, VBO en andere. Ook de gemeenschappen zetelen in de Raad voor de Intellectuele Eigendom en kunnen daar een input geven voor de afstemming op wetgevend vlak. Er zijn ook consumentenorganisaties. Ook bij omzetting van Europese richtlijnen dient het advies van de Raad voor de Intellectuele Eigendom te worden ingewonnen.

Op dit moment wordt volop gewerkt aan de omzetting van de digitale eengemaakte markt. Dit heeft betrekking op de online hostingplatformen, zoals Facebook, TikTok, YouTube. Die genereren massaal inkomsten maar willen maar heel weinig of helemaal geen auteursrechten betalen. Zij vinden dat zij geen auteursrechtelijk relevante handeling stellen en weigeren rechten te betalen. Rechthebbenden hebben lobbywerk verricht om die value wat te verschuiven van de hostingplatforms naar de rechthebbenden. De hostingplatforms zouden ook een licentie moeten afsluiten, die ook de content dekt van hun klanten. Dat is de zogenaamde 'user generated content'. Enkel de commerciële content dient een aparte licentie te hebben.

Auteursrecht is dus een vrij complexe materie. Het is bij jongeren vaak weinig gekend. Zij denken vaak dat alles op het internet gratis is. Maar op het internet zit beschermde content. Het is belangrijk om jongeren te sensibiliseren zodat ze weten dat achter content auteursrechten staan. Jonge auteurs moeten correct worden vergoed, anders kunnen ze nooit doorgroeien. Dan komt onze culturele diversiteit in het gedrang. Daarom denken wij dat er op het vlak van de deelstaten een belangrijke rol is weggelegd. Ten eerste om lokaal talent te ondersteunen, om onze culturele diversiteit te vrijwaren. Ten tweede om via onderwijs de jongeren te sensibiliseren voor het belang van auteursrechten.

4.3. Collectief beheer

Ik ga nader in op het collectief beheer. Er is contractuele vrijheid. Een auteur bepaalt zelf de voorwaarden. Maar voor een individueel auteur is het heel moeilijk om te onderhandelen met een omroep, met een distributeur, met een film- of platenproducent. Daarom hebben auteurs nu al meer dan honderd jaar geleden het initiatief genomen om zich te verenigen. Zij richtten zelf een vennootschap op waarvan zij de aandeelhouders zijn. Wij zijn een burgerlijke coöperatieve met beperkte aansprakelijkheid.

Wat is voor de rechthebbende het nut van aandeelhouder worden? Er is ten eerste de controle op het gebruik van zijn werk. Het is onmogelijk om te weten wat er op radio, tv en internet komt. Hij heeft een economisch sterkere onderhandelingspositie. Er is het beheer van de rechten in het buitenland. En op sommige punten voorziet de wet een verplicht collectief beheer, bijvoorbeeld voor kabellicentie. Die kan enkel via beheersverenigingen als SABAM worden verleend omdat de wetgever heeft willen vermijden dat een van de rechthebbenden zou kunnen blokkeren, zodat zijn werk niet op de kabel kan. Dat is een te belangrijke exploitatie. De beheersvereniging geeft de licentie, maar regelt de problemen van titulariteit rechtstreeks met de rechthebbenden. De tussenkomst van collectief beheer zorgt voor een aanspreekpunt, een administratieve vereenvoudiging en de garantie op bijvoorbeeld titulariteit.

Collectief beheer is gesteund op een Europese regelgeving. De Europese Commissie heeft een level playing field gecreëerd voor het beheer van rechten in Europa omdat zij van oordeel was, zeker naar aanleiding van de online exploitaties, dat auteursrecht en collectief beheer een belemmering vormden voor de interne markt. In Europa had Spotify 27 licenties nodig om content te kunnen meedelen. In de Verenigde Staten volstaat één licentie. Dat heeft aanleiding gegeven tot de richtlijn over het collectief beheer. Daarin worden wij als rechthebbenden aangespoord om beter samen te werken en om Europees te denken. Wij verlenen pan-Europese

licenties. SABAM heeft recent het online beheer van pan-Europese licenties uitbesteed aan een Europese hub voor het verlenen van licenties. Dit omwille van kostenefficiëntie, maar ook voor het belang van de rechthebbenden en in de geest van de richtlijn.

Collectief beheer is een vrij complexe en heel juridische materie. In ons wetboek Economisch Recht is er een volledig hoofdstuk aan gewijd. Onze wetgever voorziet drie types. Voor zuiver collectieve beheersvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid zoals SABAM voorziet de Europese richtlijn dat ze non for profit zijn. Dat is logisch, maar België heeft ervoor geopteerd dat we onder de vorm van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid moeten werken. En een vennootschap maakt winst. Naast de klassieke beheersvennootschappen zijn er de filialen van buitenlandse beheersverenigingen. Het derde type zijn de onafhankelijke beheersentiteiten. Dat zijn de puur commerciële entiteiten, bijvoorbeeld Getty Image.

De auteur heeft de vrije keuze om zijn beheer al dan niet te geven aan een beheersvennootschap en om daar aandeelhouder van te worden. De keuze is zelfs modulair: hij kan beslissen om het te doen voor een bepaalde categorie van werken. Men kan ook aansluiten voor bepaalde types van exploitatie, voor omroeprechten en live, maar bijvoorbeeld niet voor online rechten. Dat is de keuze die de grote uitgevers als Sony, Warner, Universal hebben gemaakt. Zij hebben het beheer van de online rechten teruggetrokken uit de beheersvereniging en doen dit nu zelf. In Europa zijn er niet alleen 27 licenties nodig, maar ook nog eens de licenties van Warner, Universal en Sony. Dat maakt het zeer complex en zeer internationaal gericht.

De beheersverenigingen zijn door de wet verplicht te handelen in het belang van hun rechthebbenden. Zij moeten dit doen op een billijke, zorgvuldige, doeltreffende en niet-discriminatoire wijze. Dat is een belangrijke opdracht. Wij hebben ook de wettelijke plicht tot beheer. Als iemand ons zijn rechten toevertrouwt, moeten we deze zo goed mogelijk beheren. We kunnen niet weigeren om licenties te verlenen.

We zijn aan een strikte controle en toezicht onderworpen. Dat vindt ook zijn oorsprong in de richtlijn van 2014. België was met de wet van 1994 al koploper. Toen al hield een vertegenwoordiger van de minister toezicht op de beheersvennootschappen. In 2009 werd de Belgische wet sterk uitgebreid met toezicht op collectief beheer. Dat heeft als inspiratie gediend voor de Europese richtlijn. Wij zijn dus onderworpen aan heel strikte regels qua transparantie en interne controle.

Er wordt ook in een strikte scheiding van vermogens voorzien. De rechten die wij innen voor onze rechthebbenden moeten boekhoudkundig strikt afgescheiden zijn van onze eigen commissie-inkomsten op rechten om de vennootschap te doen werken. Iedereen heeft een commissaris, ongeacht de grootte van de beheersvennootschap. Die commissaris maakt naast het klassieke financieel verslag ook bijzondere verslagen op, onder meer een verslag over de interne controle. Dat verslag wordt aan de controledienst overgemaakt. Het beroepsgeheim van onze commissaris ten aanzien van de controledienst is opgeheven.

Een beheersvennootschap die zich in België vestigt, heeft een vergunning nodig en valt onder de toepassing van alle controlebepalingen, onder meer het toezicht van de controledienst die is opgericht binnen de FOD Economie. Wij moeten jaarlijks informatie verstrekken aan die controledienst met betrekking tot onze inningen, onze verdeling aan rechthebbenden en onze commissies. Wij moeten ook voorafgaandelijk elk voorstel tot wijziging van tarief, reglement en statuten meedelen aan de controledienst.

De controledienst kan klachten behandelen van gebruikers of leden. De controledienst wordt door de beheersvennootschappen gefinancierd. De wet voorziet dat

er een organiek fonds wordt opgericht. De wet voorziet een maximum van 0,4 procent op onze inningen en van 0,2 procent voor representatieve kosten. Reprobél en Auvibel hebben als overkoepelende beheersvennootschap een lagere bijdrage.

De controledienst kan ons sancties opleggen, gaande van een loutere waarschuwing tot boetes en celstraffen, en zelfs ook de gehele of gedeeltelijke intrekking van onze vergunning. Jaarlijks maakt de controledienst een verslag op.

Voor een aantal types is er voor ons geen onderhandelingspositie, maar hebben wij recht op een vergoeding. Wanneer het exclusieve recht van een auteur niet kan worden uitgevoerd, bijvoorbeeld bij thuiskopie, wordt het exclusieve reproductierecht omgezet in een recht op vergoeding: de thuiskopievergoeding, de reprografievergoeding. Ook voor het volgrecht is er zo'n vergoeding. Ook voor het volgrecht dat wordt georganiseerd binnen één door SABAM beheerd platform. Dat zijn geen onderhandelingen door de beheersvennootschappen zelf, maar vergoedingen die van overheidswege worden opgelegd en die worden onderhandeld in de adviesorganen.

Tot zover het overzicht van de auteursrechten en hoe ze in de praktijk worden beheerd. Daaruit kan worden afgeleid dat we steeds meer Europees en internationaal georiënteerd werken.

Naast onze ambitie om rechten te innen, hebben we uiteraard nog andere ambities. De cultureel-sociale ondersteuning van onze leden staat ook ingeschreven in onze richtlijn over het collectieve beheer. Het Europees Parlement vond het heel belangrijk dat beheersverenigingen culturele promotie doen van hun leden om juist de culturele diversiteit in stand te kunnen houden.

De voorzitter zal het nog hebben over deze culturele ondersteuning die via collectief beheer in België wordt gedaan.

4.4. Culturele ondersteuning

Jan Hautekiet: Ik heb daarnet Sabam For Culture al vermeld. Wij zijn niet de enige beheersvennootschap met een culturele fondswerking. Bijvoorbeeld PlayRight, de beheersvereniging voor de uitvoerende kunstenaars – acteurs en muzikanten – heeft een gelijkaardige werking met PlayRight+. De auteurs hebben een vergelijkbare werking in Sabam For Culture, waarmee we onze vennoten en organisaties via beurzen, financiële steun en prijzen stimuleren in hun werking. Twee initiatieven hebben vorig jaar bovendien uit noodzaak het licht gezien: LIVE2020, het initiatief voor de live-evenementensector, en Fund Belgium Music, een initiatief dat SABAM samen met PlayRight en de belangengroepen GALM en Facir in het leven heeft geroepen om de relance een duwtje in de rug te geven.

Er zijn ook reeds bestaande samenwerkingen, zoals Belgium Booms, waar SABAM For Culture, samen met VI.BE en Wallonie-Bruxelles Musique, ervoor zorgt dat het muziektalent uit onze regio de weg vindt naar de showcasefestivals in het buitenland, waar ze contacten kunnen leggen. Onze ervaring is dat dit goed werkt en dat we daarmee het lokale culturele talent een extra duwtje in de rug kunnen geven.

5. Uiteenzetting door Dirk Broekaert

5.1. Inleiding

Dirk Broekaert: Men heeft mij gevraagd om te reflecteren over Brussel, over homogene bevoegdheidspakketten, over cultuur en staatshervorming. Ik spreek ten persoonlijke titel, niet namens de VGC. Ik vertrek vanuit mijn eigen ervaringen, bedenkingen, praktijk en ook twijfels. Ik kon vertrekken vanuit een institutionele benadering en nadenken over de instellingen en de juridische context. Maar ik kon ook nadenken over mensen. Ik probeer te vertrekken vanuit mensen. Ik heb ook gepoogd om mij af te vragen wat ik binnen vijftien jaar zal denken. Als de constituante in 2024 beslist om te beginnen aan een staatshervorming, dan zijn we vijftien jaar verder voordat die in de praktijk is omgezet. Ik vraag dus enige onzekerheidstolerantie bij de ontwikkeling van mijn betoog. Ik heb geen glazen bol.

Nederlandstalige Brusselaars zijn de doelgroep van de VGC, maar net zo goed iedereen die zich aangetrokken voelt tot het Nederlandstalige netwerk van diensten en voorzieningen, die er spontaan mee in contact komt. Het gaat om inwoners, gebruikers van de stad, passanten, mensen die in Brussel werken. Dat is ook de doelgroep van het cultuurbeleid van de VGC. Ik redeneer in termen van een kunstenaar, maar evenzeer van een cultuurparticipant, of een niet-cultuurparticipant.

Wie spreekt over cultuur, lijkt het te hebben over kunsten en erfgoed. Voor mij gaat het ook over sociaal-cultureel werk, over gemeenschapsvorming en bibliotheekbeleid. Het gaat over de professionele kunstenaar, maar evenzeer over de amateur. Het gaat over dat hele veld. Daarin is de VGC actief. Wij hebben een kunstenbeleid met een sterke focus op subsidiëring. Er is een beleid rond immaterieel erfgoed. Onroerend erfgoed is gewestmaterie. Voor ons beleid rond immaterieel erfgoed sluiten wij een convenant af met de Vlaamse Gemeenschap op basis van een meerjarenplan.

We hebben een subsidiebeleid voor een kleine zeshonderd lokale sociale verenigingen. We hebben 22 gemeenschapscentra, verspreid over de stad. We ondersteunen in het kader van ons lokaal cultuurbeleid 19 gemeentelijke bibliotheken. Het plan daarover dienen wij in bij de Vlaamse Gemeenschap. Daarvoor krijgen wij dan subsidies. We zijn plaatsvervangend en aanvullend en ondersteunend voor gemeenten. Naargelang van waarover het gaat, kan onze rol verschillen. We zijn samen met de Vlaamse overheid inrichtende macht van Muntpunt. Samen met Muntpunt rollen we ook de Brusselse versie van de UiTPAS uit, de Paspartoe.

5.2. De Brusselse context

Brussel is een stad van aankomers, vertrekkers en nieuwkomers. De stad is permanent in beweging. Wie een beleid maakt voor die stad moet rekening houden met die evoluties. Het creëren van ruimte, de cultuurproducties, het bewaren van het geheugen van al die mensen die daar komen en gaan: dat moet deel uitmaken van een cultuurbeleid. Wat is de impact van de groeiende bevolking op het cultuurbeleid?

Ik geef een citaat uit het cultuurbeleidsplan van de bibliotheek van de gemeente Elsene. "Een kwart van de Brusselaars verhuist om de vijf jaar. We zijn onze leden voortdurend kwijt. Je moet je bib voortdurend op de kaart zetten, je vrijwilligers verhuizen voortdurend. De belangrijkste talen wisselen ook steeds." Om maar te zeggen: wie cultuur wil maken moet rekening houden met de bevolkingssomstandigheden. Die impacteren op de instellingen, op de mensen, op de kunstorganisaties, op de vrijwilligers et cetera.

Dit brengt me bij de taal. De taalbarometer wordt om de vier jaar uitgevoerd. In Brussel worden 164 talen gesproken. In 1980 was ik 11 jaar. Toen was Brussel Nederlandstalig of Franstalig. We zijn geëvolueerd van een tweetalige stad naar een meertalige stad. Tegelijkertijd hebben er nog nooit zoveel kinderen in het Nederlandstalige onderwijs gezeten als vandaag. Door de opdeling tussen Nederlandstalig en Franstalig moeten de mensen in deze stad regelmatig kiezen. Voor ze het weten, komen ze terecht in circuits: een Nederlandstalig of een Franstalig circuit, die parallel naast elkaar ontstaan en een impact hebben op het dagelijkse leven.

Er is niet alleen een enorme toename van het aantal gesproken talen. Dat geldt ook voor de herkomst. Na Dubai is Brussel de meest diverse stad ter wereld. Men kan in die omgeving niet spreken van een cultuurbeleid zonder daar bij stil te staan. Wat is de ruimte tussen Nederlands en Frans voor iemand die tussen die twee moet kiezen? Naast een bloeiend en interessant Nederlandstalig cultureel veld ontstaan er heel wat verenigingen van expats en andere nieuwkomers. Al die talen leven en ontwikkelen zich op dat stukje grondgebied.

Als wordt nagedacht over de vraag hoe het cultuurbeleid over vijftien jaar in deze stad vorm moet krijgen, moet ook aan dit soort elementen worden gedacht. We zijn een stad van minderheden, een stad van toenemende meertaligheid en van de dreiging van een te zeer naast elkaar leven.

Brussel heeft geen harde grenzen. De mentale en sociologische bewegingen over die grenzen heen zijn een realiteit. De wisselwerkingen zijn groot. Er zijn netwerken met Luik, Charleroi, Antwerpen, Mechelen. Er is ook een netwerk met Parijs, Londen, Amsterdam. Er zijn ongelooflijk boeiende kaarten te maken over het wereldverkeer van juridische dienstverlening en financiële bewegingen. Brussel is daarin een knooppunt. Of neem de bewegingen van ngo's. Ook dat is Brussel.

Ondanks de internationalisering en de rijkdom die dit met zich meebrengt, is Brussel ook een zeer arme stad. Het armoederisico ligt in Brussel driemaal hoger dan in Vlaanderen. Het aandeel van de bevolking onder de armoedegrens bedraagt 33 procent. Wie beleid maakt, moet deze parameters in overweging nemen. Hoe moeten we ons als staat organiseren om hiermee om te gaan?

5.3. Huidige beleidscontext

Brussel is zeer complex. Als het gaat over cultuurbeleid, dan speelt het federale niveau mee, maar ook de negentien gemeentebesturen, de Vlaamse overheid, de Franse Gemeenschap, de VGC, de COCOF. En om het ingewikkeld te maken: er is geen symmetrie. De VGC is in haar organisatie en in haar benadering van Brussel anders dan de COCOF. De COCOF heeft decreetgevende bevoegdheid, de VGC niet. Dat maakt het ingewikkelder.

Binnen elke overheid zijn er ook nog eens verschillende departementen die mogelijk anders omgaan met dezelfde realiteit die Brussel is. Alle gemeenten verschillen. In de stad Brussel lag de bevoegdheid voor bibliotheken bij het departement Onderwijs. Pas sinds deze legislatuur is de schepen van Cultuur ook bevoegd voor bibliotheken. Er is complexiteit in de bestuurlijke organisatie van Brussel.

Maar tegelijkertijd hebben de scheurtjes in het systeem ook veel mogelijk gemaakt voor het cultuurbeleid. Er werd een biotoop gecreëerd voor – onder andere – de kunstenproductie. Maar ook op het vlak van sociaal-cultureel werk werden de voorbije jaren heel boeiende zaken ontwikkeld met een meerwaarde, van internationaal niveau tot en met buurtniveau. Ik wil dus niet zomaar zeggen dat het systeem fout in elkaar zit. Het heeft echt veel mogelijk gemaakt.

5.4. Toenemende knelpunten

Ik vrees dat er ook nadelen zijn. Ondanks al die overheden zijn er nog altijd lacunes, zaken die niet opgenomen worden. Neem bijvoorbeeld het kaartje van de lokale vrijetijdsmonitor. Daarop is Brussel een witte vlek. Bij de ontwikkeling van bepaalde zaken wordt het moeilijker om de complexe realiteit in systemen te vatten. We moeten ons daarbij telkens afvragen of en hoe we het kunnen oplossen. Soms lukt het, maar soms ook niet. Het wordt ook steeds moeilijker om objectieve gegevens te verzamelen om een coherent beleid te voeren. Overheden beginnen soms ook de grenzen van hun bevoegdheden of verantwoordelijkheden af te tasten.

Perspective, een gewestelijke instelling, maakte een studie over culturele beleving in de Kanaalzone. Geen enkele overheid beschikt over alle elementen om die studie te maken. Het is een nuchtere vaststelling: er wordt soms geschuurd tegen bevoegdheden.

Ik maak een zijsprongetje naar het sportbeleid. Wij willen een loopparcours in de openbare ruimte aanleggen. Openbare ruimte is een gewestmaterie. Maar de open lucht is wel van belang – dat heeft de coronacrisis bewezen. Er komen spanningsvelden op kruispunten. Hoe zullen we daarmee omgaan? Dat wordt moeilijk als men een homogeen of coherent beleid wil ontwikkelen.

Vandaag is de VGC of de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor het cultuuraanbod in de gevangenis van Sint-Gillis. De gevangenis van Vorst is voor de Franse Gemeenschap. We zijn nu de gevangenis van Haren aan het bouwen. Als we daar een bibliotheekaanbod willen realiseren, welk IT-systeem gaan we dan gebruiken? Dat van de Franse Gemeenschap of dat van de Vlaamse Gemeenschap?

Met de UiTPAS stimuleren we de vrijetijdsparticipatie. We willen mogelijk maken dat mensen in armoede meer sporten. We geven kortingen in zwembaden. De VGC heeft geen zwembaden, die zijn gemeentelijk. Als ik dat wil realiseren, moeten we afspraken maken met alle gemeenten waar er een zwembad is. Gaan we mensen in armoede die zich, door het nemen van een UiTPAS, bekennen tot de Nederlandstalige gemeenschap korting geven tegenover mensen in armoede die zich niet tot deze of gene gemeenschap bekennen? Met dat soort zaken worden we dagelijks geconfronteerd. Hoe moeten we dat oplossen?

Idem voor de gemeentelijke bibliotheken. Nederlandstalige gemeentelijke bibliotheken zitten in een netwerk met de VGC. Als we een overkoepelend prijzenbeleid en uitleenreglement willen maken voor de negentien gemeentelijke bibliotheken plus Muntpunt, bestaat het risico dat op het grondgebied van een gemeente de burgers anders worden behandeld en dat ze daarom naar de Franstalige bibliotheek gaan.

De complexiteit van het systeem heeft veel mogelijk gemaakt, ook voor de ontwikkeling van het kunstenbeleid. Tegelijkertijd denk ik dat we daar ook aan de grens zitten. De criteria en de aanvraagtermijnen zijn niet dezelfde. Alles begint door elkaar te lopen.

5.5. Uitgangspunten voor een hervorming

Wat ik nu zeg is een denkoefening die niet juridisch doorwrocht is, maar die wel verder probeert te in gaan op een aantal zaken die ik net aanbracht.

In een hervorming moet er een ruimte blijven waarin cultuur, in de breedste betekenis van het woord, zich kan blijven ontwikkelen. Hoe kan de experimenteer-ruimte die de voorbije jaren mogelijk is geweest, gegarandeerd blijven? Zowel op

het vlak van gemeenschapsvorming als van kunstproductie en alles wat daartussen hangt, is dat een vereiste. Maak het simpel voor de mensen. Er moet gezorgd worden voor een eenvoudiger en hanteerbaarder kader, dat begrijpelijk is voor de buitenstaander. Dat is in het belang van de gebruiker, maar ook in het belang van de gemeenschap, in de breedste betekenis van het woord. Zo'n beleid moet de meerwaarde die Brussel als internationale plek heeft, mee mogelijk maken.

Op welke uitgangspunten wil ik mij baseren? Erken de meervoudigheid van Brussel. Het is een stad van minderheden geworden. Erken de meertaligheid, maar garandeer de positie van het Nederlands. Houd rekening met de grootstedelijkheid omdat dat Vlaanderen internationaal mee op de kaart zet. Tegelijkertijd is het een laboratorium. De grenzen zijn permeabel. Niet alleen mensen gaan de grenzen over maar ook fenomenen.

Ik vrees niet voor de positie van het Nederlands op de lange termijn. Maar ik ben ook niet naïef. In het begin van een vergadering spreekt iedereen zijn taal. Maar op het eind van de vergadering spreekt iedereen Frans. Hoe moet je in Brussel de positie van het Nederlands garanderen? Dat zit altijd in het achterhoofd. Ik ben hoopvol. Nog nooit zaten zoveel kinderen in het Nederlandstalige onderwijs. We hebben nog nooit zoveel 'Nederlandslustigen' gezien – ik heb de term van het cultuurbeleid van Sint-Joost-ten-Node: mensen die 'goesting' hebben om Nederlands te leren. Hoe kun je hen vasthouden en met hen aan de slag gaan?

Aanvaard dat er op het niveau van de stad – en ik zeg stad omdat ik het niet wil hebben over gemeenschappen en gewesten – een geïntegreerd cultuurbeleid wordt gevoerd. Garandeer dat er voldoende Nederlandstalige vertegenwoordiging is in de Brusselse Regering. Vanuit die regering kan er voor de bevolking op dat grondgebied geen cultuurbeleid worden gevoerd los van taalaanhoorigheid. Zorg voor grensdelts waarmee de meertaligheid echt mogelijk is. Als dat niet gebeurt, ben ik op korte termijn pessimistisch. Op langere termijn ben ik optimistisch, zeker wanneer ik zie dat het aantal mensen dat het Nederlands dagelijks gebruikt, toeneemt.

Essentieel daarbij is wel dat ook in Brussel een en ander wordt hervormd. Is die versnippering noodzakelijk binnen Brussel? Kijk naar de negentien gemeenten. Als ik het zo bekijk, vind ik het moeilijk om te antwoorden op de vragen over de Cultuurpactwetgeving of over het Grondwettelijk Hof. Ik ben volledig los van de huidige kaders beginnen te denken. Zullen er structuren nodig blijven om erop toe te zien dat de zaken correct blijven gebeuren? Ja! Hoe zullen ze er moeten uitzien? In deze fase heb ik er geen idee van. Maar ik denk dat het ons niet helpt wanneer we over cultuurbeleid vanuit een tweetalig model denken. Een model van aanvaarde meertaligheid en van een aanvaarde en gegarandeerde aanwezigheid van het Nederlands is beter, alsook grensdelts die verzekeren dat niet alleen het bestuur maar ook het aanbod en de toegankelijkheid voor Nederlandstaligen en anderstaligen gegarandeerd blijven.

Kan dat denken ook van toepassing zijn op Jeugd en Sport? Jeugdbeleid is transversaal. Dat zit op alle beleidsniveaus. Jeugdwerk is volgens mij sociaal-cultureel werk voor jongeren. Ik redeneer op dezelfde manier voor het Sportbeleid.

Ik besef dat ik niet op alle vragen een antwoord heb. Het was meer mijn bedoeling om een beeld te schetsen van Brussel. Ik wou een denkoefening maken over waar we op termijn naartoe kunnen voor de mensen die daar wonen.

6. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

6.1. Tussenkost van Filip Brusselmans

Filip Brusselmans: Mijnheer Verbergt, u had het over de wetenschappelijke en culturele instellingen die federaal werden gehouden en die nu zitten bij wat we vandaag BELSPO noemen. Het beheer van die toch waardevolle instellingen is meer dan ondermaats. Dat is enorm te betreuren. Ik verwijs naar de aanslepende schandaaldossiers, zoals die van het KMSK in Brussel en ook de museale instellingen in het Jubelpark. De enige conclusie die ik kan trekken is dat de federale overheid de benodigde expertise ontbeert om die instellingen nog langer op een behoorlijke wijze te leiden. We kregen daarnet nog te horen dat er zowel voor de financiering als voor de bemanning een structureel tekort is. Die toestand is stilaan onhoudbaar geworden. Ik stelde daarover aan minister-president Jambon een vraag in de commissie Cultuur. Hij zei toen dat hij bereid was om dat probleem aan te kaarten op het interministerieel overleg Cultuur. Dat is alvast een stap vooruit.

Los van het politieke is het een feit dat die instellingen belangrijk Vlaams erfgoed hebben. Maar dat erfgoed wordt niet naar behoren beheerd. Vlaanderen en de Vlamingen worden daar vaak stiefmoederlijk behandeld, bijvoorbeeld op het vlak van personeelsbezetting. De Vlamingen zijn enorm ondervertegenwoordigd. Welke mogelijkheden ziet u om dat meer naar Vlaanderen te trekken, om dat op te lossen? Ik vermoed dat het voor de ene instelling al evidentier zal zijn dan voor de andere.

Een splitsing is wat wij voorstellen. Ziet u een differentiatie binnen die instellingen waar een splitsing al wat eenvoudiger zou zijn bij de ene dan bij de andere?

Mijnheer Verbergt, u maakte melding van structureel overleg tussen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Franse Gemeenschap, met die federale wetenschappelijke instellingen en BELSPO. Ik begrijp dat de Vlaamse Gemeenschap daar niet aan meedoet. Ligt dat aan de keuze van de Vlaamse Gemeenschap of spelen daar andere zaken?

BELSPO is al jaren de speelbal van Franstalige politieke partijen, met de PS op kop. In hoeverre heeft dat een impact gehad op de werking van die instellingen?

In 2012 en 2013 heerste er bij momenten politieke hoogspanning in de Wetstraat tussen de Vlaamse Regering en de Federale Regering over de zogenaamde usurperende bevoegdheden. Dit zijn bevoegdheden die feitelijk tot de deelstaten behoren maar waar de federale overheid – onterecht – nog altijd een aantal uitgaven doet. Een deel daarvan sloeg – en slaat nog steeds – op bevoegdheden die tot het culturele domein behoren. Ik denk aan de *Academia Belgica* of de Stichting Biermans-Lapôtre. Waarom bemoeit het federale niveau zich daar nog altijd mee? Waarom worden die niet volledig overgedragen aan de gemeenschappen? Waarom ondernemen de Vlaamse overheid en het departement ter zake niets meer sinds 2012 of 2013?

De Cultuurpactwetgeving behoort nog steeds tot het federale bevoegdheidspakket. Dat beperkt onze autonomie als gemeenschap. Naar mijn mening zou dat volledig moeten worden overgeheveld naar de deelstaten. Daarom vraag ik aan de genodigde van het departement: in hoeverre is dit de autonome uitoefening van de Vlaamse bevoegdheden inzake cultuur?

Het archiefwezen is nog altijd een gedeelde bevoegdheid. Daarover zijn ook al veel disputen geweest. Hoe ziet u dat idealiter evolueren richting Vlaanderen?

De gemeenschappen zijn bevoegd voor cultureel erfgoed. Maar het onderzeese erfgoed blijft federaal. Dat is een restbevoegdheid. Bent u de mening toegedaan dat dat een anomalie is en dat dat zo snel mogelijk aan de Vlaamse bevoegdheden moet worden toegevoegd?

Mijnheer Broekaert, ik zal niet te diep ingaan op bepaalde discutabele punten. Ik wil toch nog even meegeven dat er voor het Vlaams Belang niets mis is met keuzes maken inzake taal, en al zeker niet in een meertalige minderhedencontext. Naar mijn mening moeten we daar voluit de kaart trekken van het Nederlands. U haalt zelf aan hoe het gesteld is met het aantal leerlingen in het Nederlandstalige onderwijs. Dat kunnen wij alleen maar toejuichen. Ik hoop die lijn dan ook te kunnen doortrekken op cultureel vlak in Brussel. Ook wat betreft de UiTPAS enzovoort. Die zaken moeten worden gepromoot. Dat is nog altijd de kerntaak van de VGC. Ik zie het niet graag gebeuren dat dat zou moeten evolueren of functioneren binnen een meertalige context. Daar zult u het Vlaams Belang op uw weg vinden.

Meerdere personen hebben hier de bevoegdheden inzake cultuur in Brussel geschetst. Dat is een compromis à la Belge, een echte lappendeken waar zowat iedereen bevoegd is: federaal, Vlaams, Franstalige Gemeenschap, VGC, COCOF enzovoort. In welke zin ziet u daar een concrete vereenvoudiging mogelijk?

6.2. Tussenkost van Peter Van Rompuy

Peter Van Rompuy: Deze materie is versnipperd en complex geworden, en ook een beetje verouderd. Dat bleek ook tijdens de heisa over de ideologische alarmbelprocedure rond de socio-culturele sector. Ik hoorde de toelichting over het kunstenaarsstatuut. We zijn in het parlement gewoon om met complexe problemen om te gaan, maar dat was toch wel iets om een punthoofd van te krijgen, om het vriendelijk te zeggen. Dat we in die materie stappen vooruit moeten kunnen zetten, lijkt mij zonneklaar.

Bij de lokale besturen zijn er heel wat problemen met de opdeling tussen roerend en onroerend erfgoed. Welke oplossing is daar mogelijk?

Wat betreft de federale culturele of biculturele instellingen weet ik dat er een soort van co-communautaire systeem is uitgewerkt voor het beheer van Flagey. Kan het misschien een inspiratiebron zijn om die aanpak door te trekken naar andere federale biculturele instellingen?

Er is een verdeling tussen de audiovisuele en de geschreven media. In diezelfde lijn is er de opdeling tussen media en telecommunicatie, die is achterhaald door de technologische evolutie. Hoe moeten we dat bekijken?

6.3. Tussenkost van Stephanie D'Hose

Stephanie D'Hose: Ik heb eerst een aantal vragen over het museale beleid en de uitleg van mijnheer Verbergt over de federale culturele instellingen. Die samenwerking verloopt spijtig genoeg niet van een leien dakje. Ongeduldig als ik ben, vroeg ik mij af of we daarvoor moeten wachten op een staatshervorming. Kunnen we niet nu al een aantal zaken regelen, bijvoorbeeld, zoals collega Brusselmans aanhaalde, op interministeriële overlegcomités? Moeten we nog vier jaar wachten alvorens die instellingen uit de nood worden geholpen?

Op het vlak van collectiemobiliteit zouden we nog veel interessante zaken kunnen verwezenlijken. We hebben fantastische waardevolle kunstwerken, die een zeer goede ontsluiting verdienen. Mijnheer Verbergt, u verwees naar de gigantische aantallen stukken die beschikbaar kunnen zijn. Ik ben ervan overtuigd dat zij een enorme meerwaarde kunnen betekenen voor de internationale aantrekkingskracht

van Vlaanderen en van België als kunstbestemming. Laat ons bijvoorbeeld nadenken over de Oude Meesters en het patrimonium daarrond. Moeten we daarvoor wachten op een staats hervorming?

Peter Van Rompuy verwees naar de goede samenwerking in Flagey. Maar ik dacht dat er ook een zeer goede samenwerking is tussen BOZAR en de Vlaamse Gemeenschap. Kan die samenwerking fungeren als een soort van template om te evolueren naar een samenwerking met de federale wetenschappelijke instellingen? Dit is een vraag voor de heren Delrue en Verbergt.

Mijnheer Delrue, u weet dat de indemniteitsregeling een van mijn stokpaardjes is. Zij is ook opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. Door het gebrek aan een dergelijke regeling slagen we er spijtig genoeg niet in om grote kunstwerken van Belgische kunstenaars naar ons land te halen. De indemniteit blijft een pijnpunt. Kan een federale link hieraan iets veranderen of is dit wishful thinking?

Het Cultuurpact en het Cultuurpactdecreet kwamen hier verschillende keren aan bod. Dat kunnen we in dit huis aanpakken. Het Cultuurpact, waarvan de ideologische alarmbelprocedure een onderdeel is, kan wel een update gebruiken. Vandaag ligt een decreet klaar waarin artikel 9 een optie voorstelt tussen mogelijkheden A, B en C. Spijtig genoeg, collega's, kiezen wij altijd voor optie C. Dat zijn de politieke benoemingen. Ik vraag mij soms af waarom we niet wat meer oog hebben voor A en B: de aanduiding van regeringscommissarissen en onafhankelijke experts. Dit is niet zozeer een vraag voor de experts, maar meer een oproep tot ons allen, om, alvorens we beginnen te wijzigen, eens te bekijken wat er is. Wij kunnen perfect op een andere manier met dat Cultuurpact omgaan. Collega Van Rompuy, de vroegere wat archaische opdeling tussen vrijzinnigen en katholieken kan zeker een update gebruiken.

Mijnheer Quaghebeur, ik verneem dat er soms wat ruis zit op de relatie tussen enerzijds een kunstenaar tussen twee projecten en anderzijds VDAB en de RVA. Aan de ene kant kijkt de overheid naar het specifieke sociaalrechtelijke, en aan de andere kant heeft de overheid een heel goed begrip voor de specifieke situatie van een kunstenaar. Dat is symptomatisch voor het statuut. Welke aanbeveling hebt u specifiek rond dit pijnpunt?

De taxshelterregeling heeft ook een link met het Vlaamse en het federale niveau. Ik kan mij inbeelden dat dit door corona wat moeilijker verloopt. Er zijn ook nieuwe sectoren, zoals de gamingsector, die zich aanbieden voor de taxshelterregeling. Mijnheer Delrue, hoe verloopt die samenwerking de laatste jaren? Moet de taxshelterregeling worden meegenomen in deze kijk op snijvlakbevoegdheden?

6.4. Tussenkoms t van Stijn Bex

Stijn Bex: Wat ons betreft moet er bij een staats hervorming worden gekeken naar efficiëntie. Maar als men over cultuur spreekt, komt nog meer dan in andere domeinen het aspect van samenwerking en ontmoeting naar voren, en de meerwaarde die daaruit kan voortvloeien. Het is in die optiek dat ik enkele aanvullende vragen wil stellen.

Mijnheer Quaghebeur, ook mijn partij is een partner om aan het sociaal statuut van de kunstenaar te werken. Ik merk daarin een vraag naar uniformiteit. Splits het niet op tussen de verschillende regio's, maar zorg ervoor dat het statuut uniform blijft.

Mevrouw Libert en mijnheer Hautekiet, bij u merkte ik een tendens om meer Europees te werken. Ik leid daar een vraag uit af om niet te fel naar versnippering te streven. In welke mate is bij de Europese aanpak van de vragen rond de

hostingplatforms een vlotte Belgische coördinatie te pas gekomen? Hebt u op dat vlak aanvullingen?

Mijnheer Delrue, we hebben van u heel concrete, punctuele aanbevelingen gehoord om dingen eens onder de loep te nemen, om ze aan te passen, te moderniseren en richting Vlaanderen te brengen. Hebt u op het vlak van de samenwerking met Franstaligen en de samenwerking op het Belgische niveau suggesties om een en ander beter te laten verlopen?

Mijnheer Verbergt, dankuwel om al die prachtige instellingen nog eens uitgebreid voor te stellen. De meeste daarvan liggen in Brussel, en als Brusselaar word ik daar blij en enthousiast van. Maar er is in die instellingen natuurlijk nog veel ruimte om te verbeteren. Ik heb in uw betoog een impliciete boodschap gehoord. Het zou bijzonder ingewikkeld zijn om al die instellingen te ontrafelen. Ik hoorde ook een waarschuwing over de financiële kost die onvermijdelijk gepaard gaat met een goed beheer van die instellingen. Ik hoop dat dat op federaal vlak serieus zal verbeteren.

Interpreteer ik het juist dat u zegt dat we het moeten laten zoals het is, dat we op Belgisch niveau moeten bekijken hoe we die instellingen dynamischer kunnen maken en beter beheren? Dat we dus niet moeten kiezen voor een model zoals bij Flagey is gehanteerd? En laat de Plantentuin van Meise een eenmalig experiment zijn, we moeten toch toegeven dat het een geslaagd experiment is? U sprak zelf over de extra dynamiek die daar naar boven is gekomen. Mijnheer Verbergt, hoe kunnen we met betrekking tot die instellingen meer samenwerking mogelijk maken? Hoe kunnen we ze vanuit de Vlaamse overheid mee dynamischer maken?

Mijnheer Broekaert, ik wil u danken voor de manier waarop u hier toelichting hebt gegeven bij de Brusselse situatie op het terrein. In het Vlaams Parlement zijn niet alle collega's vertrouwd met die realiteit. Het is belangrijk om hier dat beeld te brengen. Het is inderdaad belangrijk om Brussel als laboratorium te bekijken. Het is ook belangrijk, zoals u hebt gezegd, om de positie van het Nederlands te bewaken.

U had het over 'Nederlandslustigen'. We hebben nu een ongelooflijk groot bereik met het Nederlandstalige onderwijs. Daar stromen heel veel kinderen uit die Nederlands spreken, maar die dat niet noodzakelijk als thuistaal hebben en die niet noodzakelijk in hun verdere leven triggers tegenkomen om het Nederlands te blijven gebruiken. Zorgt de manier waarop het Cultuur-, Jeugd- en Sportbeleid is georganiseerd ervoor dat we de jongeren die Nederlands hebben geleerd verliezen nadat ze zijn uitgestroomd uit het onderwijs? Is dat een antwoord op een gewestelijk georganiseerd cultuurbeleid? Kunt u inschatten in welke mate er vandaag mensen in Brussel, ook mensen die hier recent zijn aangekomen, hun weg niet vinden in het kluwen van de instellingen waardoor ze heel wat kansen missen? Wordt dat op de een of andere manier onderzocht?

6.5. Tussenkomen van Caroline Gennez

Caroline Gennez: Als men het beleidsdomein Cultuur door een institutionele bril bekijkt, wordt er gemeenzaam aangenomen dat cultuur een gemeenschapsbevoegdheid is en dus gedecentraliseerd is. Vandaag is gebleken dat de federale links nog gigantisch zijn. In de eerste plaats op het vlak van sociale bescherming.

Mijnheer Quaghebeur, spreek mij tegen als ik mij vergis, maar ik heb een pleidooi gehoord voor meer centralisering in plaats van versnippering. Ik heb ook een pleidooi gehoord voor een verbetering van het sociaal statuut van kunstenaars door een betere vergoeding via een normale sociale bijdrage op kortlopende contracten.

Dan komen we heel snel bij het principe van 'fair pay'. Dat wordt ook in het Vlaamse cultuurbeleid naar voren geschoven, maar het heeft een link met de subsidiëring van onze Vlaamse culturele instellingen, of het nu via het Kunstendecreet is of via andere wegen. Als culturele instellingen het principe van 'fair pay' meer dan vandaag ten aanzien artiesten en technici willen toepassen, hangt daar natuurlijk een prijskaartje aan vast. Men kan dat doorschuiven naar de federale sociale zekerheid, of men kan, vanuit het eigen beleidsdomein, daar het principe van 'fair pay' nog meer afdwingen. Is het nog meer verankeren van de sociale bijdrage, ook op de kortlopende contracten, een goede ingang?

Een tweede element waar de federale links gigantisch zijn, is alles wat met fiscaliteit te maken heeft. De taxshelter heeft een gigantische boost gegeven aan de ontwikkeling van bijvoorbeeld het Vlaamse audiovisuele veld en alle producten daarin. Nu wordt uit verschillende andere sectoren, onder andere gaming, de vraag gesteld om de taxshelter algemeen toepasbaar te maken. Wat zijn daarvoor de hefboomen? Hoe moet het gebruik van de taxshelter concreet worden geëvalueerd? Zijn er problemen met de federale regelgeving? Zijn er zaken die wij in Vlaanderen niet kunnen doen omwille van het feit dat de taxshelter in essentie een volledig federale bevoegdheid is?

Een derde zaak waar ik federale links ontwaar, is alles wat betrekking heeft op het auteursrecht. Ik heb van de sprekers van SABAM begrepen dat het federale niveau werk moet maken van de omzetting van de Europese richtlijn met betrekking tot het copyright, die een betere bescherming afdwingbaar moet maken door middel van technische platformen, zowel voor kunstenaars als voor journalisten. Kunt u zeggen wat u concreet vraagt om daar maximaal de faire vergoeding van onze kunstenaars te beschermen?

Ik heb van SABAM geen concrete vragen gehoord over een verdere verschuiving in bevoegdheidsniveaus. Dat is, althans voor deze werkgroep, weer een zorg minder.

Mijnheer Delrue, u hebt een aantal verbeterpunten opgesomd. Iedereen weet dat het Cultuurpact minstens aan een update toe is. Ik wil het pleidooi van mevrouw D'Hose nog versterken, om meer in categorie A en B te benoemen. Als ik het goed heb begrepen heeft men nu op het federale niveau voor de raden van bestuur van onder andere BOZAR en De Munt een open oproep gedaan om kandidaturen op te vragen en zo toch meer tot expertise te komen, ook vanuit het veld, wat toch nog iets anders is dan de pure bestuursexpertise of financiële expertise. Dat is mogelijk een caveat. We kunnen daar nog iets leren van het federale niveau. Mijnheer Delrue, wat is uw inschatting daarvan?

U zei dat het toch al te gek is dat bepaalde organisaties die wij subsidiëren de regels overtreden en dat wij dat zelf niet kunnen sanctioneren, dat wij daarvoor afhankelijk zijn van federale regelgeving of bevoegdheden. Kunt u dat iets concreter duiden? Dat lijkt mij inderdaad vrij absurd en iets wat op korte termijn zou moeten kunnen worden opgelost.

Ik ben geïnteresseerd in wat u zei over het sociaal statuut van de leden van de beoordelingscommissies. Het toeval wil dat ik samenwoon met iemand die regelmatig in zo'n beoordelingscommissie actief is en dat ik geen weet heb van het feit dat daar een zelfstandigenstatuut aan zou verbonden zijn. Er is gewoon een kleine vergoeding per commissiezitting. Dat wordt fiscaal verrekend. Het zou al te gek zijn dat al die honderden mensen in die commissies bijkomend zelfstandige zouden moeten worden als ze dat al niet zijn. Geldt dat vanaf een aantal uur of vanaf een aantal opdrachten, of wordt dat zelfstandigenstatuut voor iedereen gevraagd?

Mevrouw Uyttendaele, u gaf duidelijke voorbeelden van waar homogenisering mogelijk is: reclame, buitenlands beleid, sociale media. Dat is voor ons zeer handig. U sprak ook over de talrijke bestaande samenwerkingsakkoorden. Werken die goed? Of zijn er over de verschillende samenwerkingsakkoorden punctuele specifieke klachten die breder gaan dan wat we in dit land wel eens vaker meemaken: IMC's, overlegplatformen en structuren die buiten pandemietijd nauwelijks of niet werken, om het wat ongenueanceerd te zeggen.

Mijnheer Verbergt, u zegt dat de federale wetenschappelijke en culturele instellingen structureel ondergefinancierd en onderbemand zijn. Hebt u een benchmark kunnen maken met vergelijkbare Vlaamse instellingen? Bestaat die benchmark? Zijn de Vlaamse musea en archieven structureel beter gefinancierd? Is dat dan op zich een reden om bevoegdheden te verschuiven? Dat zou natuurlijk nooit een goede reden mogen zijn.

U sprak ook over de complexe governance van de instellingen. U gaf aan dat de nu bevoegde staatssecretaris dat wel aanpakt, of minstens wil aanpakken. Kunt u zeggen hoe dat concreet in zijn werk gaat? Hoe ziet u het pleidooi voor medezeggenschap en medebeheer van de deelstaten in de federale instellingen? Hoe ziet u dat concreter, zonder dat het alleen maar nodeloos complexer wordt en dus de besluitvorming nog meer hypothekeert?

Mijnheer Broekaert, ik wil u danken om mensen en artiesten en gebruikers van onze culturele producten centraal te stellen. Uiteindelijk gaat het over hen en moet een staatshervorming finaal daarover gaan. Ik heb uit uw pleidooi onthouden dat Brussel vooral nood heeft aan een zeer grondige interne staatshervorming. Mijn fractie pleit daar al zeer lang voor. U bent ambtenaar en spreekt in eigen naam. Maar mag ik het 'blunt' stellen? Steeds meer stemmen zeggen dat we naar een België met vier deelstaten moeten. Ook Brussel is dan een aparte deelstaat. U zegt dat iedereen een beetje bevoegd is of bevoegd zou willen zijn: de negentien gemeenten, de COCOF met decretale bevoegdheid en de VGC zonder.

Wat als men nu eens alle bevoegdheden bij één deelstaat zou leggen, ook op het vlak van cultuur, met behoud van taal en uiteraard met gegarandeerde kwaliteit van de dienstverlening, waarbij een Franstalige en een Nederlandstalige minister op het niveau van de Brusselse deelstaat de dienstverlening organiseren? Dat is een oplossing voor versnippering en complexiteit. Daartegen worden vanuit Vlaams-nationale hoek zeer snel caveats gemaakt, met betrekking tot de garantie van de kwaliteit van de dienstverlening in het Nederlands. Dat is ook iets wat mijn fractie zeer belangrijk vindt. Hoe ziet u dat gegarandeerd in een model met vier deelstaten, en zeker op het niveau van de Brusselse deelstaat?

Wat ik onthoud. Op het vlak van gezondheidszorg, de eerste thematische hoorzitting in deze Werkgroep Institutionele Zaken, was er zeer veel vraag naar regionalisering, of decentralisering van bijkomende bevoegdheden naar de gemeenschappen. Het tweede thema was arbeidsmarkt. Daar was het enthousiasme al wat beperkter omwille van de complexiteit van de regelgeving en het belang van een goede sociale bescherming voor alle ingezetenen van dit land. En hier hoor ik toch vooral een aantal zeer punctuele vragen om het cultuurbeleid nog verder te homogeniseren, maar niet in de richting van een grote kladderadatsch, als ik het goed begrepen heb. Dat maakt het voor ons niet noodzakelijk ingewikkelder, wat een goede zaak is.

6.6. Tussenkomst van Cathy Coudyser

Cathy Coudyser: Ik hoor bij verschillende sprekers het woord 'complex' vallen. Ik zou met een neutrale bril willen bekijken hoe wij als beleidsmakers dit complexe systeem kunnen vereenvoudigen en efficiënter maken, voor de administraties, de sectoren en de burgers zelf.

Mijnheer Verbergt, u begon met nogmaals te wijzen op het belang van de collecties en het wetenschappelijk onderzoek van de federale wetenschappelijke instellingen, die als musea met een internationale uitstraling in de internationale stad Brussel liggen. In de huidige staatsstructuur mag men toch verwachten dat dergelijke instellingen samenwerken met de deelstaten, die elk hun eigen cultuurbeleid verder invullen. Op welke manier wordt er in de huidige omstandigheden met de deelstaten samengewerkt? Kunt u daar concrete voorbeelden van geven? Gebeurt dat een beetje ad hoc, voor zover directeuren elkaar kennen en afspraken kunnen maken? Of zit daar een structureel beleid achter?

Het zou jammer zijn dat het waardevolle wetenschappelijk onderzoek, waar iedere burger van dit land recht op heeft, in dat coconnetje van het federale niveau blijft hangen, en dat Vlaanderen of Wallonië dat wetenschappelijk onderzoek overdoen of niet aan de resultaten ervan geraken. Ik denk ook aan de digitalisering die volop bezig is. We gaan naar infrastructuur, zowel op Vlaams, Waals als federaal niveau. Hoe kunnen we dit vereenvoudigen en op een manier organiseren waarop de deelstaten hun beleid kunnen voeren zonder dat ze zaken dubbelop moeten doen?

Ik heb u horen zeggen dat de federale instellingen al vele jaren, en onder verschillende ministers met verschillende politieke kleur, ondergefinancierd zijn en toch wel wat governance missen. Maar de federale overheid is bevoegd. Dan vraag ik mij af hoe we effectief vanuit de deelstaten in de toekomst een deel van de verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Dat betekent voor mij: mee beheren en mee de verantwoordelijkheid dragen voor de collecties. Ik bedoel niet dat de collecties uit elkaar moeten worden gehaald of dat één deelstaat bevoegd moet zijn. We moeten daarover afspraken kunnen maken met de deelstaten en met het federale niveau. In welke richting zijn er mogelijkheden? We hebben een aantal bicommunautaire instellingen. Sommige sprekers zagen in Flagey een goed model. Kunnen we op basis daarvan een model uittekenen voor de federale wetenschappelijke instellingen? We hebben het model-BOZAR. Daar zijn voor- en nadelen aan verbonden. Naar welk toekomstmodel moeten we uitkijken, waarbij de kennis, de collecties en de publiekswerking worden gedeeld en mee bestuurd en beheerd vanuit de deelstaten?

Mijnheer Broekaert, u gaf aan dat de situatie in Brussel nog complexer is met de negentien gemeenten, de Vlaamse overheid en de COCOF. Ook daar zijn vereenvoudiging en efficiëntie nodig. We moeten out of the box denken. Welk model kan in een toekomstige structuur van ons land het cultuurbeleid in Brussel aannemen? Ik wil het niet hebben over een gewest of een gemeenschap, ik denk dat we voor Brussel naar iets anders zullen gaan. Het gaat niet alleen over cultuur, het kan ook over mobiliteit gaan. Er zijn gewesten en gemeenschappen waarvan de bevoegdheden door elkaar lopen. Sport is dan weer iets anders dan cultuur. Hoe moeten we het model zien waarmee we Brussel op een goede manier kunnen inbedden in een eenvoudiger staatsmodel?

Mijnheer Delrue, u zei dat het aangewezen is om te bekijken of een federale Cultuurpactwetgeving zinvol is. De deelstaten kunnen volgens eigen inzichten decreten maken, maar het zit altijd wel binnen het federale kader. In welke mate is een federale Cultuurpactwetgeving wenselijk als de deelstaten hun verantwoordelijkheid nemen binnen die nieuwe structuur? Dan kunnen we het Cultuurpactdecreet op Vlaams niveau meer enten op de Vlaamse actualiteit.

Veel vragen over het Cultuurloket werden al beantwoord. Ik begrijp dat een verregaande staatshervorming daar niet direct aan de orde is en dat er eerder wordt gepleit voor het afstemmen van interpretaties, bijvoorbeeld tussen VDAB en de RVA, maar ook tussen VDAB, Forem en Actiris. Toch vraag ik mij af of de gebruikers in de deelstaten op dezelfde manier denken en eenzelfde arbeidsmarktbeleid voeren en hoe we daar autonoom elk ons eigen beleid kunnen uitvoeren. Er is toch een verschil in mentaliteit?

Ik wil geen oordeel vellen over wie daarover het beste idee heeft, maar wordt het niet moeilijk om dat op het federale niveau te houden? We gaan dan moeten onderzoeken of Vlaanderen fiscale hefboomen en hefboomen voor sociale zekerheid in handen moet krijgen. In de oefening die nu op tafel ligt om het kunstenaarsstatuut binnen de huidige staatsstructuur te verfijnen, zie ik dat de Franstaligen dat toch anders bekijken. Dan wordt het toch moeilijk voor het federale niveau om daar een beleid rond te voeren waar de deelstaten tevreden mee zijn. Kunt u dat uitklaren?

6.7. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Mijnheer Delrue, u had het over de unicommunautaire instellingen in Brussel: de KVS, het Kaaitheater, Bronks, de Beursschouwburg en dergelijke meer. Anderzijds zijn er de biculturele instellingen, dat zijn de instellingen bevoegd voor biculturele aangelegenheden voor zover die van gewestelijk belang zijn. De bekendste zal het museum KANAL zijn, dat voor een deel een subsidiëring krijgt vanuit Vlaanderen. Dat is echt op ad-hocbasis. Flagey werd al meermaals aangehaald. Dat is een soort van samenwerking tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap. Flagey is een co-communautaire instelling, op basis van een samenwerking tussen evenwaardige gemeenschappen. Hoe verloopt die samenwerking vanuit de administratie? Met de KVS, de AB en dergelijke is dat een evidentie. Maar is het dat ook met Flagey als co-communautaire instelling en met wat we biculturele instellingen zouden kunnen noemen?

Mijnheer Broekaert, u zegt terecht dat er heel wat opportuniteiten zijn en dat er nog nooit zoveel kinderen naar het Nederlandstalige onderwijs zijn gegaan. Dat biedt zeker opportuniteiten voor de Vlaamse Gemeenschap. Toen onderwijs een bevoegdheid werd van de Vlaamse Gemeenschap, werd er volop geïnvesteerd in het Nederlandstalige onderwijs. In de jaren vijftig, zestig en zeventig zagen we een achteruitgang van het Nederlandstalige onderwijs. Er waren zelfs scholen die sloten. Sinds de jaren tachtig werd het Nederlandstalige onderwijs een bijzonder groot succes. Dat is zeker toe te juichen.

Ik wil wijzen op het GACB-rapport: Vlaanderen investeert met de Brusselnorm en de Brusseltoets 1 miljard euro per jaar in cultuur en onderwijs in Brussel, en in beperktere mate ook in welzijn. Er zijn ondertussen dankzij de Vlaamse Gemeenschap negentien gemeentelijke bibliotheken. De gemeenten kochten vroeger vooral Franstalige boeken aan. De Vlaamse Gemeenschap heeft, in samenwerking met de VGC en hier en daar ook met de Brusselse gemeenten, de Nederlandstalige bibliotheken opgericht. Het is ook dankzij de VGC en de Vlaamse Gemeenschap dat de 22 gemeenschapscentra bestaan.

Ik hoorde bij u een pleidooi voor meertaligheid. Brussel telt 180 talen, dat klopt, maar in Antwerpen zal dat ongeveer evenveel zijn. Dat pleidooi voor meertaligheid verwondert mij altijd wat. Ik steun het de facto wel. Maar ik hoor nooit de steun voor de tweetaligheid. Meertaligheid begint natuurlijk met tweetaligheid. Ik nam al een paar keer deel aan taaltafels, om te converseren en mensen te helpen met Nederlandse les. Het enige wat ik hoorde is dat men Nederlands wil leren om werk te vinden. Men ziet in wat de meerwaarde is van het Nederlands.

Ik hoorde tussen de lijnen een pleidooi voor een Brussels cultuurbeleid. Dat verwondert mij ten zeerste. Ik vraag mij af of het Brusselse Gewest, wanneer het die bevoegdheid zou hebben, daadwerkelijk die investeringen zou doen. Zou het die 1 miljard euro vrijmaken om ervoor te zorgen dat de AB, de KVS, het Kaaitheter, Bronks en het Nederlandstalige onderwijs zullen blijven bloeien? Zal dat Brusselse Gewest de financiële draagkracht hebben om diezelfde investeringen te doen? Op welke manier ziet u dat eigenlijk, indien we naar die vier deelstaten zouden gaan?

Vlaanderen blijft dan misschien nog wel bevoegd, maar voor de uitvoering zouden dan wel de Brusselse ministers instaan. Vlaanderen mag investeren en beslissen, maar bijsturen of controleren zou men moeten overlaten. Ik weet dat het een heel complex probleem is, maar het verwondert mij altijd dat de meerwaarde van de Vlaamse Gemeenschap in Brussel altijd wordt gerelativeerd. Men gomt dat al te gemakkelijk weg. Het gaat hier over 1 miljard euro, een bedrag dat volgens mij bijzonder goed wordt besteed. Maar ik zie tot op heden niet het vertrouwen in de lokale of Brusselse bestuurders om dezelfde inspanningen te doen voor het Nederlands in Brussel.

7. Antwoorden van de genodigden

7.1. Antwoorden van Luc Delrue en Caroline Uyttendaele:

Luc Delrue: De residenties in de Academia Belgica werden opgestart nadat de Vlaamse Gemeenschap in 2014 hierom vroeg. De Academia Belgica ging hierop in en bood ook een residentie aan de Franse Gemeenschap aan. Nu is er een afsprakenkader om op wisselende tijdstippen vijf maanden een Vlaamse en vijf maanden een Franstalig kunstenaar daarnaartoe te sturen. Beide residenties staan los van elkaar en elke gemeenschap bepaalt zelf de manier waarop deze worden ingevuld. Dat is nu de praktijk. Wij geven daar een bijdrage die overeenkomt met de huur van een kamer. Met de Stichting Biermans-Lapôtre heeft het departement niets te maken. Die stichting heeft publieke zalen waar culturele initiatieven doorgaan. De Cité Internationale Universitaire de Paris beheert dat.

Met de archieven komen we bij de complexe problematiek van de federale, biculturele, wetenschappelijke instellingen. Daar valt veel over te zeggen. Het is duidelijk dat door de staatshervormingen steeds meer schotten zijn ontstaan tussen de werkingen. Er zijn veel manieren om samen te werken. Er is de co-communautaire gedachte, de biculturele, de twee-plus-twee-gedachte. Moeten we projectmatig of structureel samenwerken? Met samenwerkingsakkoorden, medebeheer, splitsing of confederalisme? Het model Flagey werd aangehaald. Het is voor ons departement zeer belangrijk dat de Vlaamse Gemeenschap aanwezig is in die federale instellingen. Als het niet zo is, duwt dat de organisaties dikwijls uit elkaar. Er zijn punctuele samenwerkingen. De ene instelling staat daar meer voor open dan de andere. Er zijn er die goed en structureel projectmatig samenwerken. Maar er moet toch een aanwezigheid zijn om de inhoud van die instellingen ten aanzien van de twee gemeenschappen sterker te kunnen valoriseren.

Ik ben zes en half jaar directeur geweest van het Museum M te Leuven. De samenwerking met de federale instellingen verliep goed zolang er goede persoonlijke relaties waren. Maar structureel verliep dat absoluut niet goed. Dan werden er politieke statements gemaakt door bepaalde zaken niet of juist wel te geven. Het kan niet de bedoeling zijn dat dit afhangt van persoonlijke contacten en voorkeuren. Die musea hebben fantastische collecties die ze nooit in hun eigen instelling kunnen valoriseren op de manier waarop het zou kunnen als men ze in de beide gemeenschappen aan bod zou laten komen. Ik zeg niet dat de collecties uit elkaar moeten worden gehaald. Maar de sterke Vlaamse en Waalse musea zouden er absoluut beter van worden indien ze meer met die collecties zouden kunnen doen.

Mochten we stappen in die richting kunnen zetten, dan is er wel een financieel probleem. Daarin volg ik de heer Verbergt. Jaren geleden werd een schatting gemaakt. Indien we vanuit de twee gemeenschappen onze volle verantwoordelijkheid zouden nemen voor de infrastructuur, het personeel en de inhoudelijke werking, spreken we toch over bijna 2 miljard euro. Dat vergt engagement en keuzes. Dat kan ook in stappen gebeuren. Men zou kunnen beginnen met de culturele instellingen.

De huidige samenwerking met BOZAR is begonnen met een samenwerkingsovereenkomst. Er is een overdracht van 800.000 euro vanuit Vlaanderen. Dat is geen gemakkelijke zaak. Er zit altijd spanning op wat BOZAR voor die 800.000 euro levert. Dat is elk jaar opnieuw een onderhandeling. Dat is wat ons betreft geen structurele oplossing. De verantwoordelijkheid die via de decreten wordt gelegd bij de culturele en sociaal-culturele instelling veronderstelt zeer hoge normen. Voldoet BOZAR aan die normen? Ik begrijp dat Vlaanderen aanwezig wil zijn in BOZAR, maar dat is niet afgemeten op kwaliteit. Die overeenkomst is wat ons betreft niet altijd voldoende.

Met betrekking tot Flagey sloten de twee gemeenschappen en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een politiek akkoord om een beheersinstrument te creëren. Deze samenwerkingsovereenkomst werd door die drie partijen en Flagey ondertekend. De twee gemeenschappen volgen die samenwerkingsovereenkomst op met visitaties. Dat gebeurt op een hoog kwalitatief niveau. Iedereen kan zeer tevreden zijn over de werking van Flagey in Brussel.

Er zijn dus zeker mogelijkheden waarbij de Vlaamse Gemeenschap impact kan hebben op die instellingen. Maar men moet weten welke consequenties eraan verbonden zijn. Dat is een enorm engagement. Het kost vele miljoenen euro om dat goed te doen. Dat kan ook gradueel gebeuren. Men kan beginnen met de culturele instellingen, om dan misschien naar de wetenschappelijke over te gaan. Bovendien zal men in Brugge of in Gent liever hebben dat het geld niet naar Brussel gaat. Dit moeilijke debat moet op een politiek niveau worden gevoerd. Vlaanderen kan niet meer afzijdig blijven in die federale instellingen.

Wij vinden de Cultuurpactwet belangrijk. Er is een verbeterpunt want wij vinden dat wij daarin voor een stuk moeten kunnen tussenkomen. Het is duidelijk dat dit moeilijk houdbaar is omdat het te veel impact heeft op de werking van onze decreten. Wij zouden sterker moeten kunnen bepalen wat wij belangrijk vinden, hoe we controles uitoefenen enzovoort. We kennen, als het over discriminatie gaat, het Fabreverhaal. Naast de controles van de sociale zekerheid had het departement daar weinig hefboomen om te sanctioneren. Dat kon alleen via omwegen. Er is wat dat betreft werk aan de winkel.

Gemeenschappen kunnen op grond van hun culturele bevoegdheid een eigen in-demniteitsregeling uitwerken. Minister-president Jambon is daar mee bezig. Ik denk dat het voorstel al op het niveau van de regering zit. Het is een zeer goede regeling, die absoluut kan concurreren met de regelingen in het buitenland. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is uiteraard bevoegd om dit te doen voor zijn eigen musea.

Het onderzeese erfgoed behoort tot het domein van de archeologie. Dat is gewest-materie. Dat behoort tot het agentschap Onroerend Erfgoed. Dat is dus geen materie die behoort tot het Departement Cultuur, Jeugd en Media, waardoor het voor mij niet mogelijk om hierover een standpunt in te nemen.

Zo kom ik tot de vraag over de verhouding tussen onroerend en roerend erfgoed. Daar moet eens goed over worden nagedacht. Het ene is gewest- en het andere is gemeenschapsmaterie. Internationaal zijn die dingen veel sterker op elkaar

betrokken. Dat zou hier ook beter zo zijn. Bij ons zit onroerend erfgoed in het beleidsdomein Omgeving. Daar wordt dat minder vanuit het perspectief van het roerend cultureel erfgoed bekeken. Wij zouden het liever anders hebben.

Met betrekking tot de samenwerkingen binnen België, wijs ik op twee zaken. Mijn administratie is zeer tevreden met het cultureel akkoord dat in 2012 werd afgesloten. Daaraan gekoppeld gebeurt het overleg op politiek en op ambtelijk vlak. De sectoroverleggen worden gestimuleerd. Vanuit het overleg tussen de twee gemeenschappen is ook de Interministeriële Conferentie Cultuur geactiveerd en harder gaan werken specifiek op cultuur. In de vorige legislatuur heeft voormalig minister Gatz daartoe de nodige initiatieven genomen. De IMC Cultuur komt vier keer per jaar samen en organiseert het overleg tussen alle federale entiteiten. Dossiers zoals de filmkeuring, de museumpas en de taxshelter zijn daar besproken.

Tijdens de coronacrisis hebben we gezien hoe belangrijk de interministeriële conferentie is om vooruitgang te boeken. Men is nu bezig met hoe het geefbeleid door de gemeenschappen kan worden geactiveerd. Dat is enorm belangrijk voor de culturele sector. De voorbereiding en uitvoering van de interministeriële conferentie zitten bij het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media en bij de administraties van de andere gemeenschappen. Dat vergt bijzonder veel werk.

Sedert 2020 is er een formeel samenwerkingsakkoord tussen de gemeenschappen en de federale overheid om met betrekking tot de taxshelter tot voldoende informatie-uitwisseling te komen. Er zijn uiteraard spanningen, bijvoorbeeld over welk type van audiovisueel werk kan worden erkend en welk type niet. Die spanning is er niet zozeer tussen de gemeenschappen maar wel met de FOD Financiën, die het gebruik van de taxshelter zo beperkt mogelijk wil houden.

Veel zaken zijn in die samenwerking ten goede geëvolueerd. De filmkeuring is helemaal afgerond. Ze werd onder de vorige minister opgestart en kan nu worden uitgerold. De problematiek van de uit- en invoer en de restitutie van cultuurgooederen werd ook via het samenwerkingsakkoord en het interministerieel comité tot een goed einde gebracht.

Caroline Uyttendaele: Zijn er punctuele klachten met betrekking tot de samenwerkingsakkoorden of werken deze goed? Er is een belangrijk samenwerkingsakkoord van 17 november 2006, waartoe het Grondwettelijk Hof had opgeroepen, en dat ik daarstraks al vermeld heb. Daarin zitten twee grote luiken. De federale overheid en de gemeenschappen hebben afgesproken om ontwerpen van regelgeving inzake elektronische communicatienetwerken aan elkaar voor te leggen en elkaar daarover te consulteren binnen een Interministerieel Comité voor Telecommunicatie en Radio-omroep en Televisie. Dat gebeurt vandaag vrij consequent. Het tweede luik is dat er een soort consultatiemechanisme wordt ingericht tussen de verschillende regulatoren voor telecommunicatie en voor omroep. Daarbij leggen zij, wanneer zij bepaalde bevoegdheden willen uitoefenen in verband met de elektronische telecommunicatienetwerken, hun beslissingen aan elkaar voor. Er is ook een conferentie van regulatoren opgericht die kan dienen als een escalatiemechanisme als er geen akkoord zou bestaan over bepaalde ontwerpbeslissingen. Dat werkt relatief goed.

Er bestaat ook een samenwerkingsakkoord over de FM-radiofrequenties. Dat dateert van 31 augustus 2018 en werkt ook goed.

Er is een samenwerkingsakkoord met de Franse Gemeenschap van 21 december 2018 betreffende het gebruik van frequenties voor de digitale radio DAB+ op elkaars grondgebied. Er is er ook een van dezelfde datum met de Duitstalige Gemeenschap over het gebruik van de FM-frequentie Brussegem 95.2 MHz. Dat werkt

allemaal goed op dit moment. Er zal in de toekomst nog meer moeten worden samengewerkt aangezien de innovatie niet stilstaat.

Hoe evalueren wij de bevoegdheidsverdeling inzake de audiovisuele media en de geschreven pers enerzijds en telecommunicatie anderzijds? Over telecommunicatie had ik het in mijn toelichting, maar niet over de geschreven pers. Ook daar zijn de bevoegdheden versnipperd. De gemeenschappen zijn bevoegd voor de hulp aan de geschreven pers en voor de audiovisuele en auditieve media. De federale overheid is bevoegd voor de geschreven pers, maar niet voor de hulp aan de geschreven pers. Voor wat betreft de digitale versie van de geschreven pers is het niet zo duidelijk. Dat loopt vaak door elkaar met beeld, klank en video. De digitalisering gaat vooruit. De papieren kranten zijn allemaal in digitale versie beschikbaar. Er zijn digitale media die niet op papier bestaan. Er zijn sociale media en websites waar alles door elkaar loopt. In deze context moeten we er zeker op toezien dat dezelfde basisprincipes kunnen gelden voor alle media. We moeten ons afvragen in hoeverre de drager van een bepaalde boodschap, of de vorm van een boodschap, nog kan of moet bepalend zijn voor welke overheid bevoegd is of voor het statuut dat die informatie moet krijgen. Ik weet vandaag daarop het antwoord niet.

Het is belangrijk dat elke burger zijn rechten op gelijke wijze en onder gelijke voorwaarden kan uitoefenen. Ter illustratie verwijs ik naar de regeling van het recht op antwoord. Dat kent verschillende regelingen. In de geschreven pers is het federaal geregeld. Voor de audiovisuele media hebben we het Vlaamse Media-decreet, maar daarnaast geldt ook een federale regeling. Op de digitale platformen is het niet duidelijk welke regeling daar geldt. Dat leidt tot heel verwarrende situaties, niet alleen voor burgers die daar gebruik van willen maken maar ook voor journalisten of redacties die niet precies weten wat er nu van toepassing is. Daar zou het zeker interessant zijn om te komen tot een geharmoniseerd en transparant kader. Een interessante piste kan zijn dat we nagaan in hoeverre we kunnen streven naar een homogeen bevoegdheidspakket voor alle media. We moeten daarbij wel vertrekken vanuit de culturele bevoegdheid van de gemeenschappen.

7.2. Antwoorden van Bruno Verbergt

Bruno Verbergt: Mijnheer Brusselmans en mijnheer Bex, ik kan als federaal ambtenaar geen uitspraken doen over de vraag of het al dan niet wenselijk is dat het gewicht van de gemeenschappen of van de federale overheid sterker wordt. Ik kan enkel wijzen op de huidige situatie en wat de mogelijke gevolgen zijn wanneer het een of het ander meer zou gebeuren.

Mijnheer Brusselmans, ik kan wel wat zeggen over de stellingen die u poneert. Volgens mij is onderfinanciering het grote probleem.

Mevrouw Gennez, de Vlaamse Gemeenschap kan een benchmark maken, zeker en vast met het KMSK van Antwerpen, dat een veel kleiner museum is en dus minder personeelsleden heeft dan het gemiddelde aantal personeelsleden van de federale wetenschappelijke instellingen. Uit die vergelijking – van de omvang van de collectie, het aantal personeelsleden, het aantal bezoekers, de vloeroppervlakte die moet worden onderhouden – blijkt zeer duidelijk dat er een onderfinanciering is. De besparing van de laatste vier, vijf jaar is echt dramatisch geweest voor veel instellingen. Ze proberen zich daaruit te redden, de een al met betere keuzes dan de andere. Dat is dus werkelijk het probleem. De laatste drie, vier jaar hebben de bevoegde staatssecretarissen daar oor naar. Zij proberen om, binnen de beperkte middelen van de federale overheid, bijvoorbeeld indexsprongen toe te laten, zodat het niet nog erger wordt.

Mijnheer Brusselmans, in de zes jaar dat ik daar werk heb ik niet de ervaring dat de Vlamingen stiefmoederlijk worden behandeld in de instellingen. Ik kan mij altijd

uitdrukken in de taal die ik wens. We mogen niet onderschatten dat er een heel sterke relance is voor de 'Nederlandslustigheid', ook in de instellingen en bij de Franstalige collega's. Ik raad u echt aan om eens naar musea in Wallonië te gaan. U zult verbaasd zijn hoeveel zaken er in correct Nederlands zijn vertaald en hoe vaak men daar als toerist in het Nederlands wordt aangesproken. Dat geldt ook voor het federale niveau. Het is ook mijn ervaring dat er geen ondervertegenwoordiging is van Vlamingen in het personeelskader. Dat wordt strikt nagekeken en opgevolgd.

Ik was getripped door de gedachte dat de PS daar de plak heeft gezwaaid. U hebt in die zin gelijk dat in de jaren negentig de PS bijna tien jaar lang de bevoegdheid voor wetenschapsbeleid heeft gehad. Sinds 2000 is dat vijfenhalf jaar de PS geweest, zes jaar de MR, vierenhalf jaar Open Vld en vier jaar de N-VA, met ministers of staatssecretarissen. De bevoegdheden zijn dus gespreid geweest.

Bovendien geven vriend en vijand op dit moment toe dat er in alle instellingen een dynamiek aanwezig is met de huidige staatssecretaris, die ofwel meer macht heeft binnen de regering, ofwel meer luistert en een aantal zaken aanpakt op het vlak van governance. Dat heeft concreet te maken met hoe er beslissingen worden genomen en hoe dat efficiënter kan, hoe ervoor kan gezorgd worden dat de beslissingen niet dubbel worden genomen.

Velen stelden vragen over de samenwerking. Er is op sommige vlakken structureel overleg met Wallonië en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dat heeft te maken met die gewesten of die gemeenschappen zelf. Voor archeologie zijn de besturen in Brussel en in het Waalse Gewest en in de Franse Gemeenschap veel meer gecentraliseerd dan in Vlaanderen. Vanuit de gemeenschappen worden er met de federale wetenschappelijke instellingen en met het Museum voor Kunst en Geschiedenis afspraken gemaakt en wordt er bekeken of archeologische opgravingen samen kunnen worden gedaan en of er dienstverlening voor kan zijn. Vlaanderen heeft ervoor gekozen om dat volledig vrij te laten aan de gemeenten of zelfs aan de eigenaars die archeologisch onderzoek moeten doen. Hetzelfde geldt voor de restauratie van kunstvoorwerpen. Vlaanderen centraliseert minder en laat veel meer vrijheid aan de musea om ad hoc samen te werken met het KIK.

Wens ik meer zeggenschap doordat er meer door een administratie of door regeringen benoemde personen in raden van bestuur zitten? Dat is een mogelijkheid, maar bijkomende politisering garandeert niet dat het beter zal zijn. Als er in Brussel veel is veranderd, heeft dat veel meer te maken met personen als Gerard Mortier, Hugo De Greef, Frie Leysen, Paul Dujardin en Bernard Focroulle dan met om het even welke overheid. De overheden zijn gevolgd, de ene al meer dan de andere.

Welke samenwerkingen zijn er dan wel en zijn ze altijd ad hoc? Er zijn ad-hoc-samenwerkingen en het klopt dat dat misschien soms beter gaat naargelang men met de ene beter kan samenwerken dan met de andere. Maar dat is in Vlaanderen ook zo. De musea voor hedendaagse kunsten hebben gedurende tien jaar niet samengewerkt omdat de personen niet door dezelfde deur konden. Dat heeft veel minder te maken met het feit dat men tot verschillende gemeenschappen behoort dan met het feit dat er met mensen moet worden samengewerkt.

Binnen de federale wetenschappelijke instellingen is er structurele samenwerking met de universiteiten omdat het om wetenschapsbeleid gaat. Het medebeheer in de federale instellingen gebeurt door professoren, telkens met een balans tussen de verschillende taalgemeenschappen. Er is dus wel degelijk structureel overleg om de hoge kwaliteit van de wetenschappelijke output te verzekeren. Het structureel overleg is er niet op het vlak van cultuur. Ik denk dat Manfred Sellink wel in de wetenschappelijke raad van het KIK heeft gezeten, misschien omdat hij les geeft aan de universiteit. De federale wetenschappelijke instellingen zijn echt

wetenschappelijke instellingen. Academisch actief zijn is een pluspunt om in die instellingen te werken.

Ik geef nog enkele voorbeelden van belangrijke ad-hocsamenwerkingen. In het FARO heb ik zelf veel in werkgroepen gezeten. Het Afrikamuseum heeft samen met het FARO geïnvesteerd in een innovatieve toepassing van de FARO-app. Er wordt samengewerkt met de Museumpas. Er wordt veel samengewerkt met Toerisme Vlaanderen. Toerisme Vlaanderen doet aan cofinanciering op de manier waarover Luc Delrue het had: er is de bevoegdheid om ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest in toeristische infrastructuur te investeren. Het KBR-museum en de Breugeltentoonstellingen: dat loopt vaak samen. Toerisme Vlaanderen investeert veel, maar dan wel onder strakke voorwaarden. Een andere vorm van medebeheer is de cofinanciering. Er worden strakke voorwaarden gesteld: men wil een bepaalde output, en dat wordt goed gecontroleerd. In het Afrikamuseum is er bij de verbouwing vanuit Toerisme Vlaanderen een impuls gekomen om de toegang voor mindervalide personen mogelijk te maken.

Een projectmatige ad-hocsamenwerking lijkt minder waard. Misschien worden we voor een stuk door een gebrek aan middelen verplicht om samen te werken met anderen. Daardoor ontstaan soms onverwachte samenwerkingsprojecten, over de gemeenschapsgrenzen heen. Dit maakt de projecten sterker en geeft ze meer zuurstof. Soms is het gemakkelijk te denken dat het allemaal efficiënter zou kunnen indien het allemaal maar met één bestuur zou zijn. Daardoor riskeert men echter iets te verliezen dat nu de stimulans geeft om het beter te doen.

Moeten we wachten op een staatshervorming of kunnen we nu al samenwerken? Zeker en vast kunnen we op het vlak van cofinanciering al samenwerken. Dat is het model van Toerisme Vlaanderen. Op het vlak van de overheden zelf zijn er een aantal zaken waar de gemeenschappen of de gewesten zelf het initiatief zouden kunnen nemen. Ik begrijp dat het niet altijd duidelijk is met wie we op het federale niveau moeten praten, met de staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid of met de minister van Buitenlandse Zaken.

Ik denk aan het Topstukkendecreet. De federale overheid is daarin niet meegegaan. Daarom heeft het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zelf een ordonnantie gemaakt, waarbij er twee partijen zijn die bij het Grondwettelijk Hof betwisten dat het zijn bevoegdheid te buiten is gegaan, terwijl het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zegt dat dit niet zo is omdat de federale overheid geen initiatief heeft genomen op het vlak van het Topstukkendecreet.

Een ander punt waarover de gemeenschappen zouden kunnen samenzitten, is kunst verkregen in de koloniale periode, de roofkunst. Het eerste parlement dat daarover heeft gesproken is het Brussels Parlement. Het heeft daarover een resolutie gemaakt. Men reageert dan dat dat gemakkelijk is omdat er nauwelijks zaken van koloniale oorsprong in Brussels bezit zijn, maar het zijn wel zaken waar de gemeenschappen actief initiatieven in kunnen nemen. Hetzelfde geldt voor de indenniteitsregeling. Het zou toch te gek zijn dat er een indenniteitsregeling is voor Vlaanderen voor collecties die eigendom zijn binnen Vlaanderen en dat die regeling er niet zou zijn voor federale instellingen.

Collectiemobiliteit opent zeker en vast veel mogelijkheden. Die mogelijkheid was er tijdens de sluiting van het Afrikamuseum. In alle musea zit meer dan 90 procent van de collecties in de reserves. Collectiemobiliteit klinkt goed, maar de directeurs willen topstukken, en die zitten natuurlijk niet in de reserve. Ik heb een afspraak met het Gallo-Romeins Museum van Tongeren. Het vraagt of het meer zaken uit het KMKG kan tonen. Dat is zeker een mogelijkheid. Mijn ervaring is dat er een grote collegialiteit voor bruiklenen bij tentoonstellingen is. Het kan beter, maar het gaat ruimer, ook met musea die niet altijd tot de Vlaamse overheid behoren.

In het oude Erfgoeddecreet staat het woord 'digitalisering' niet. Ik weet niet of dat in het nieuwe Erfgoeddecreet wel het geval is. De voorbije tien jaar heeft de federale overheid 70 miljoen euro geïnvesteerd in de digitalisering van federale collecties. Daarbovenop komt nog eens 30 miljoen euro externe financiering van onderzoeksfondsen en dergelijke. Daar wordt dus wel een heel grote inspanning geleverd.

Over het model Flagey is al veel gezegd. Het is een model van cofinanciering. Men kan aan de federale overheid vragen of men mee in de beheersorganen mag. Ik denk dat het veel slimmer is om er in eerste instantie voor te zorgen dat de federale wetenschappelijke instellingen een goed beheersorgaan en een goede beheersstructuur hebben. Al de rest zal daaruit volgen. Om dit echt werkbaar te maken, zal het wel belangrijk zijn dat die instellingen een grotere autonomie krijgen. Als wij nu een ministerieel besluit moeten publiceren om onze prijzen aan te passen, wil ik niet dat we straks drie besluiten moeten vragen: een hier, een in de Franse Gemeenschap en een in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, dat misschien ook een gemeenschapsbevoegdheid voor Cultuur lijkt te claimen. Wanneer een instelling een grotere autonomie heeft en een eigen beheersorgaan, is dat natuurlijk veel gemakkelijker.

7.3. Antwoorden van Stijn Michiels (Cultuurloket)

Stijn Michiels: Mevrouw D'Hose vroeg naar de ruis die zou ontstaan tussen de kunstenaar en VDAB en de RVA. Ik veronderstel dat dat gaat over de kennis van en het inzicht in de toepassing van de voordeelregels en in de specifieke context van hoe de cultuursector werkt. VDAB en RVA werken in zekere zin wel samen, maar ze hebben elk ook een eigen rol. RVA is bevoegd voor de toegang en de neutralisering, VDAB is bevoegd voor het zoekgedrag. Maar ze koppelen natuurlijk wel terug. Als blijkt dat er onvoldoende zoekgedrag is, zal er eventueel een schorsing volgen. Dat oordeel wordt aan RVA overgelaten.

De controle van het zoekgedrag op gewestelijk niveau verschilt van regio tot regio want er zijn verschillende afdelingen van VDAB. Die hebben niet allemaal de specifieke kennis van de reglementering. Het zou een oplossing kunnen zijn om die dossiers bij VDAB te centraliseren. Zo creëert men één aanspreekpunt tussen de verschillende overheidsdiensten van VDAB en RVA. Maar er wordt ook voor gezorgd dat de regels gelijk worden toegepast omdat er één dienst is die kennis en expertise over de voordeelregels verwerft, en ook inzicht in de manier van werken van de culturele sector.

Ik wil ten slotte ook zeggen dat er een betere afstemming kan zijn tussen de wettelijke verplichtingen in de termijnen. Voor RVA moet men jaarlijks zijn dagen bewijzen, bij het zoekwerk van VDAB is dat onbestaande.

7.4. Antwoorden van Carine Libert

Carine Libert: Er was de vaststelling dat er geen nood bestaat aan een verdere versnippering van de bevoegdheden aangezien we meer Europees en internationaal dienen te werken. Maar mijnheer Bex stelde de terechte vraag of we dan wel voldoende worden gehoord als er omzettingen zijn van richtlijnen. Dat is een moeilijke materie. Wij zitten in de Raad voor de Intellectuele Eigendom. Maar die Raad moet als adviesorgaan wel neutraal blijven. SABAM heeft in het verleden problemen gehad in een bepaald dossier waarin er minder neutraliteit was en dat heeft zich tegen ons gekeerd. Nu zijn er duidelijke regels over de werking van de Raad en gaat het om een bundeling van alle adviezen. De rechthebbenden zitten daarin, maar ook de gebruikers. Telenet en Proximus zitten aan dezelfde tafel als SABAM. U begrijpt dat de posities niet dezelfde zijn als het gaat over directe injectie of over de kabel. Dat maakt het soms moeilijk. Er is een platform, we worden gehoord.

Maar we zien ons toch verplicht om nadien, tijdens parlementaire debatten, tussen te komen om onze positie te versterken.

Mevrouw Gennez, de richtlijn waar u naar verwees wordt nu eindelijk omgezet. De 'transfer value' is heel belangrijk. De hostingplatformen moeten eindelijk eens een correcte vergoeding betalen. Wij vernamen dat de Europese Commissie al werkt aan een soort van guidelines over hoe men die bepaling moet interpreteren. Wij vrezen dat platformen wel weer wegen zullen vinden om de wettelijke bepalingen te ontduiken. Een ontduiking is er al. De Europese Commissie zegt dat er maar moet worden betaald bij een manifest gebruik van auteursrecht. Spotify gaat nu beginnen met het uitzenden van fragmenten en zeggen dat het geen volledig werk is en dus geen volledig auteursrecht en er dus geen sprake is van manifest gebruik. Wij doen een oproep om het artikel over 'transfer value' letterlijk over te nemen zonder de richtlijnen of guidelines van de Europese Commissie af te zwakken.

Het artikel 18 over het recht op een passende vergoeding is ook belangrijk. Het gaat om de 'fair pay' in functie van de inkomsten die worden gegenereerd met de exploitatie van het werk. Wat is daar het risico? Veel deelplatformen, zoals Netflix, zullen een auteur een contract onder de neus duwen dat valt onder vreemde wetgeving, Amerikaans recht of VK-wetgeving. Dan mogen wij hier in België alle inspanningen leveren om een goede bescherming te bieden voor onze rechthebbenden, dan wordt die dwingende bescherming toch afgenomen door de keuze voor een ander rechtsstelsel. Wij zouden graag hebben dat de dwingende wetgeving ook van toepassing blijft ongeacht welke wet van toepassing is op het contract met de exploitant.

Er zijn dus nog een paar dingen die we graag zouden zien finetunen. Uiteraard hebben we onze opmerkingen meegedeeld aan de Raad voor de Intellectuele Eigendom. Maar dat is een neutraal adviesorgaan, dat alle opmerkingen gewoon bundelt.

7.5. Antwoorden van Dirk Broekaert

Dirk Broekaert: Het is de ambitie van het hele beleid om van het Nederlands niet alleen een onderwijstaal te maken maar ook een spreek- en leeftaal. Daarom wordt een aanbod gerealiseerd in scholen en speelpleinen. De gemeenschapscentra bereiken met hun schoolprogrammatie jaarlijks 50.000 schoolkinderen. We leren ook veel volwassenen Nederlands, ook om werk te vinden. Men kan vanuit een open, inclusieve samenleving het idee hebben dat het Nederlands meer is dan een utilitaire taal, dat het ook een leeftaal is. Zo kun je de positie van het Nederlands versterken.

Ik pleit niet noodzakelijk voor een meertalige samenleving. Ik stel gewoon vast dat Brussel meertaliger wordt. Wij moeten rond het Nederlands een proactief beleid voeren om te verhinderen dat het verdrukt wordt in die toenemende meertaligheid. Daarom zeg ik dat het een verhaal is van meertaligheid én van een gegarandeerde positie van het Nederlands.

Ik wil bevestigen dat veel van wat in Brussel is gerealiseerd mede mogelijk is gemaakt door alle overheden samen en zeker ook door de Vlaamse Gemeenschap. Nu zitten we op een momentum dat de zaken beginnen te schuren. Er is nood aan ingrepen om te verbeteren.

We moeten inderdaad out of the box denken. Over de negentien gemeenten moet binnen Brussel nagedacht worden. Daar is absoluut vereenvoudiging mogelijk. Vanuit mijn ervaring zie ik dat er een openheid is voor een samenwerking met de gewestelijke instellingen. Vlaanderen heeft in de vorige legislatuur een interne staatshervorming gehad. De lokale decreten zijn in vertrouwen toegevoegd aan

het Gemeentefonds. Er is geen lokaal beleid meer voor Cultuur, Sport en Jeugd. De VGC heeft dat nog altijd wel. De VGC heeft nog altijd een sportbeleidsplan, een jeugdbeleidsplan en een lokaal cultuurbeleidsplan. Ik werk mee aan een erfgoedconvenant.

Zoals ze in Vlaanderen bij de hervorming aan het Gemeentefonds werden toegevoegd, is het misschien denkbaar dat die middelen ook kunnen worden toegevoegd. Daardoor zou er meer een relatie ontstaan. Net zoals de Vlaamse overheid in vertrouwen met haar gemeenten en steden werkt, kan er in vertrouwen gewerkt worden met een Brusselse instelling, de VGC. Ik kan mij ook een wereld zonder VGC inbeelden. Ik kan mij wel geen wereld zonder de Vlaamse overheid inbeelden. We moeten ook nadenken over symmetrie. De manier waarop de Franse Gemeenschap, de COCOF en de VGC invulling geven, maakt het samenwerken moeilijker.

Die 1 miljard euro is de optelsom van Onderwijs, Welzijn en Cultuur. Voor cultuur is er volgens het GACB-rapport 50 miljoen euro voor alle instellingen bij elkaar. Als er wordt geteld op nabijheidsvoorzieningen zal het over 18 of 19 miljoen euro gaan. Als men zegt dat er, naar analogie met het Gemeentefonds, een toevoeging is van de middelen naar het gewest of naar Brussel, is er daarnaast nog altijd een instellingenbeleid vanuit de Vlaamse Gemeenschap. Ik kan mij op dat vlak veel out of the box inbeelden. Als men in staat is om met vertrouwen met de Vlaamse steden en gemeenten te werken, dan moet men dat ook proberen met de regio Brussel. De openheid naar het Nederlands neemt toe. Die meerwaarde mogen we niet kwijtspelen.

Liesbeth HOMANS,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Peter VAN ROMPUY
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AB	Ancienne Belgique
BELSPO	Belgian Federal Science Policy Office
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CEO	chief executive officer
COCOF	Commission communautaire française
DAB	digital audio broadcasting
Dimona	Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte (van de RSZ)
Facir	Fédérations des Auteurs, Compositeurs et Interprètes Réunies
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
FM	Frequentiemodulatie
FOD	Federale Overheidsdienst
Forem	Service Public Wallon de l'Emploi et de la Formation Professionnelle
GACB	Gemengde Ambtelijke Commissie Brussel
GALM	Genootschap Artiesten Lichte Muziek
IMC	interministeriële conferentie
KBR	Koninklijke Bibliotheek van België
KIK	Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
KMKG	Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
KMSK	Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
KVS	Koninklijke Vlaamse Schouwburg
MIA	Music Industry Award
ngo	niet-gouvernementele organisatie
oKo	Overleg Kunstenorganisaties
RSVZ	Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
SABAM	Société d'Auteurs Belge – Belgische Auteurs Maatschappij
Selor	Selectie en Oriëntatie (selectiebureau van de federale overheid)
SIMIM	Société de l'Industrie Musicale - MuziekIndustrie Maatschappij
VBO	Verbond van Belgische Ondernemingen
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VK	Verenigd Koninkrijk
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WASO	Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg